

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Kurdové v Sýrii a jejich politické aktivity od 20. století
do současnosti**

Zuzana Procházková

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra Blízkovýchodních studií
Studijní program Mezinárodní teritoriální studia
Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

**Kurdové v Sýrii a jejich politické aktivity od 20. století do
současnosti**

Zuzana Procházková

Vedoucí práce:

Mgr. Ivan Ramadán, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených zdrojů a literatury.

Plzeň, duben 2016 .....

Poděkování

Ráda bych srdečně poděkovala mému vedoucímu bakalářské práce, doktoru Ramadánovi, za nezanedbatelnou pomoc a inspiraci, které se mi od něj neustále dostávalo.

Obsah

ÚVOD	6
1 KURDSKÁ HISTORIE	9
1.1 Původ Kurdů.....	9
1.2 Populace.....	10
1.3 Jazyk	10
1.4 Náboženství	11
2 KURDOVÉ A OSMANSKÁ ŘÍŠE	11
2.1 Syrsko-francouzská válka.....	14
3 FRANCOUZSKÝ MANDÁT NAD SÝRIÍ A LIBANONEM.....	15
3.1 Hnutí Khoybun	17
3.2 Politika v regionu Džazíra	19
4 PŘEDVÁLEČNÉ A VÁLEČNÉ USPOŘÁDÁNÍ BĚHEM II. SVĚTOVÉ VÁLKY	20
5 SYRSKÁ NEZÁVISLOST 1946	21
5.1 Kurdská participace na armádních převratech 1949 – 1954	23
5.2 Sjednocená arabská republika a její vliv na syrské Kurdy	25
5.3 Kurdská demokratická strana	26
5.4 Sčítání lidu v regionu Hasaka roku 1962	27
5.5 Ba‘tistický puč.....	29
5.6 Muhammad Taláb al-Hilál.....	31
5.7 Politika ‚Arab Belt‘	32
6 ‚DAMAŠSKÉ JARO‘	33
7 Kurdské povstání v Qámišlí	33
8 KURDSKÉ POLITICKÉ STRANY	35
9 SYRSKÉ ‚ARABSKÉ JARO‘	43
9.1 ‚Kurdské jaro‘	43
9.2 Mišal Tammo (1957 – 2011).....	44
9.3 Vzestup Sáliha Muslim Muhammad a jeho strany PYD.....	45
9.4 Otázka kurdské autonomie v Sýrii	46
10 SYRSKÁ KRIZE	46

11	SOUČASNÁ SITUACE (BŘEZEN 2016).....	49
	ZÁVĚR.....	51
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54
	RESUMÉ.....	62

ÚVOD

Kurdové nikdy nedocílili založení vlastního státu. ‚Kurdistán‘ je hornatá oblast, kde se potkávají hranice Iráku, Íránu, Turecka a Sýrie. Vedle Arabů, Turků a Peršanů zastupují Kurdové nejpočetnější etnickou skupinu západní Asie a sehráli důležitou roli v historii Blízkého východu. Navzdory svému silnému národnímu cítění jako jednotlivce a přispěním velkých válečníků a státníků jako Saladin, Mulla Idris Bidlisi či Karim Chán Zend¹, hráli v historii spíše podpůrnou úlohu mezi početnějšími a lépe organizovanými sousedy a nikdy nebyli schopni vytvořit vlastní samostatné území či stát.

Kurdské pocity národní hrdosti a touha po vlastním státě se probudily poněkud opožděně, v čemž spočívá jádro do současnosti problematické kurdské otázky. Dnes představují velmi důležitou národnostní menšinu Blízkého východu, především v Turecku, Íránu, Iráku a Sýrii. Navzdory mnoha nezdarům kurdských pokusů o nezávislost, kurdský politický nacionalismus nadále pokračoval a dodnes představuje vážnou obavu pro vlády zmíněných zemí.

Na následných stránkách se budu zabývat problematikou Kurdů v Sýrii. Téma Kurdové v Sýrii a jejich politické aktivity od 20. století do současnosti jsem si vybrala především pro jeho nedostatečné zpracování v českém prostředí a z důvodu zanedbatelného množství informací o této etnické skupině, jejíž politický význam v mezinárodním měřítku stále více stoupá. Zaměření se na kurdské politické aktivity v Sýrii bylo vyvolané mým zájmem o probíhající syrskou krizi a kurdský vliv na její průběh.

Cílem této práce je jednak zjistit povahu politických aktivit syrských Kurdů a činnosti kurdských politických stran v Sýrii, a jednak zhodnotit jejich míru vlivu na syrskou politiku od počátku 20. století, přičemž se v tomto ohledu rovněž zaměřím na současný syrský konflikt.

---

¹ Saladin – vládce velkého islámského impéria, Bidlisi – jeden z hlavních poradců sultána Selima Chmurného (The Grim), Chán Zend – vládce Persie 1751 - 1779

V první kapitole se zaměřím na historii Kurdů, jejich původ, jazyk, náboženství a představím jejich současné početné zastoupení v jednotlivých státech Blízkého východu.

Dále se budu zabývat historickými událostmi, které vedly k formování státu Sýrie, od rozpadu Osmanské říše a poválečného uspořádání, vznikem francouzského mandátu nad Sýrií a Libanonem. Dále popíši první kurdské nacionální hnutí *Khoybun* a jeho politické snahy.

Velkým milníkem v dějinách Sýrie je získání nezávislosti v roce 1946, kde se budu věnovat zejména změnám plynoucím z této nezávislosti pro kurdské obyvatelstvo. Tyto změny zpočátku přinesly zdánlivé zdary v získávání moci ve vedení státu a vedly k důležitým armádním převratům. Vznik Sjednocené arabské republiky ovlivnil nástup období kurdské represe, nárůst kurdského nacionalismu a vznik prvních politických stran.

V další kapitole se zaměřím na převzetí moci v Sýrii stranou Ba'ath a změny ovlivňující kurdskou participaci v zemi, jež s sebou převrat přinesl.

Po smrti prezidenta Háfize al-Asada a převzetí moci jeho synem Bašárem al-Asadem přichází četné demonstrace, známé pod názvem ‚Damašské jaro‘. Napjatá situace mezi Kurdy a Araby vyústila až do povstání v Qámišlí. Na protest proti násilnostem a obětem těchto protestů, se zvedla vlna odporu v sousedních státech s kurdským zastoupením i evropských diasporách. Dostavila se tak vůbec první kurdská názorová shoda a jednota v mezinárodním měřítku.

V navazujících kapitolách se věnuji analýze předních aktivních kurdských politických stran v Sýrii, jejich cílům a požadavkům a vzájemnou spoluprací. Dále je v práci charakterizována situace vypuknutí ‚arabského jara‘ v syrském prostředí a jeho dopady na Kurdy, kurdskou autonomii a následnou syrskou krizi, jež pokračuje až do dnešních dní. Poslední kapitola se týká vývoje dění v Sýrii k březnu 2016.

Metodou zpracování této práce je obsahová analýza dostupných zdrojů, převážně sekundárních cizojazyčných publikací a internetových článků. Z tohoto důvodu bych ráda uvedla, že ve zdrojích, jež jsem použila, byla zjevná

neobjektivita a určitá protekce ve způsobu charakteristiky kurdského problému, jež se může projevit i v této práci. Pro transkripci přepisu arabských jmen a názvů jsem použila klíč uvedený v publikaci Luboše Kropáčka: Duchovní cesty islámu.

1 KURDSKÁ HISTORIE

V této kapitole se zabývám kurdskou historií, jejich jazykem a náboženstvím a představím současné kurdské zastoupení v jednotlivých státech Blízkého východu.

1.1 Původ Kurdů

Kurdský národ se řadí k národům indo-evropského původu, jehož kořeny jsou doloženy 4 tisíce let př.n.l. z oblasti známé jako Kurdistán. Ačkoli Kurdistán není uznán jako nezávislý stát, je tento pojem používán především pro geografickou oblast, ve které je soustředěna většina kurdské populace. Kurdistán byl rozdělen mezi Perskou a Osmanskou říši v bitvě u Čaldiránu roku 1514. Po kapitulaci Osmanské říše na počátku 19. století, a následných poválečných územních děleních se Kurdistán opět rozdělil mezi dnešní suverénní státy jako je Turecko, Sýrie, Irák, Írán, Ázerbájdžán a Arménie.²

Specifičtější původ Kurdů je nejasný. Ten je výsledkem tisíciletého nepřetržitého demografického vývoje a přisvojování nových myšlenek a tradic přicházejících lidí a národů. Jedná se o potomky všech, kteří se na území Kurdistánu napříč dějinami usadili.³

Obecně se Kurdové zařazují jako potomci indoevropských kmenů, kteří se v oblasti usadili 4.000 let př.n.l. Samotní Kurdové odvozují svůj původ od Médů, kteří pomohli svrhnout asyrské impérium v roce 612 př.n.l. Nejslavnějším historickým představitelem kurdského národa je Saláh ad-Dín (Saladin), který ve 12. století statečně a úspěšně bojoval proti křesťanským křižákům a Richardu Lví srdce. Založil dynastii Ajjúbovů, jež vládla v Egyptě a Sýrii.

Na počátku 16. století většina kurdského obyvatelstva pozvolně upadla pod osmanskou nadvládu, její zbytek pod nadvládu perskou. Mezi nejhodnotnější historické spisy patří *Sharafnama* od Šarafa Chána Bitlisího z roku 1596, popisující erudovanou historii vládnoucích rodin v jednotlivých kurdských emirátech. Dalším je *Mem u Zin*, kurdský národní epos sepsaný Ahmadem

---

² YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 6

³ IZADY, Prof. M. 1991. *Origin of the Kurds*

Cháním, jehož autora lze považovat za raného představitele kurdského nacionalismu.⁴

Samotný název ‚Kurdové‘ má nejasný původ, avšak s určitostí lze říci, že byl pevně zakotven ve 3. století př.n.l.⁵ Později v 7. století, dobývajícím Arabové použili toto pojmenování na horské obyvatelé území, jež se snažili islamizovat.⁶

1.2 Populace

V současné době se množství kurdské populace odhaduje na zhruba 30 milionů. Majoritní skupinu tvoří Kurdové v Turecku s počtem 14.7 mil. (zhruba 18% celkové populace), druhou největší skupinou je Írán s počtem 8.1 mil. (zhruba 10% celkové populace), dále Irák s počtem 5.5 mil. (zhruba 17.5%) a Sýrie s počtem 1.7 mil. (zhruba 9,7%). O něco menší skupiny tvoří Kurdové žijící v Gruzii, Ázerbájdžánu, Afghánistánu, Libanonu a Arménii.⁷ Na základě zprávy vydané Evropskou radou žije zhruba 1.3 mil. Kurdů v západní Evropě, nejčastěji usazení v Německu, Rakousku, státech Beneluxu, Francii, Velké Británii a Švýcarsku.⁸

1.3 Jazyk

Kurdským jazykem je kurdština, která spadá do íránské větve indoevropské jazykové rodiny a dělí se na 2 hlavní skupiny dle geografické polohy. První skupinou je Kurmandží, která sestává ze 2 dialektů. Kurmandží dialekt je užíván především v severním Kurdistánu, a Sorani dialekt používán na jihu. Druhou skupinou je Pahlawání, opět sestávající ze 2 dialektů. Dimli/Zaza používaný v severozápadní části Kurdistánu a Gorani používaný v enklávách jižního Kurdistánu.⁹ Dominantní skupinou je dnes Kurmandží.¹⁰

---

⁴ GUNTER, M. *The A to Z of the Kurds*, s. 32

⁵ IZADY, Prof. M. 1993. *Exploring Kurdish Origins*

⁶ GUNTER, M. *The A to Z of the Kurds*, s. 32

⁷ *The Kurdish Diaspora*. 2000

⁸ JOHNSTON, R. 2006. *The cultural situation of the Kurds*

⁹ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, politics and society*, s. 16 - 17

¹⁰ McDOWALL, D. *A modern History of the Kurds*, s. 10

1.4 Náboženství

Náboženské vyznání Kurdů je velmi diverzifikované, možná nejvíce z celé západní Asie. Historicky Kurdové následovali hurijské náboženství Jazídoců jejichž vliv je stále ještě patrný v dnešní kultuře a náboženských rituálech, neboť přibližně třetina Kurdů dnes následuje odvětví Jazídismu. Některé kurdské komunity se řadí k náboženstvím a sektám mající kořeny v Zoroastrismu, staroperském náboženství z období 500 př.n.l. Jazídismus je vnímán jako následník tehdy dominantního zoroastrismu. Mnoho dnešních kurdských tradic a praktik má základ v těchto dvou náboženstvích, jako například Newroz (kurdský Nový rok), uctívání ohně, apod.¹¹ Asi 2% Kurdů jsou Jezídové, příslušníci synkretického náboženství zahrnující zoroastrijské, židovské, křesťanské a muslimské prvky. Jezídové byli pro svou víru v Šajtána (Satan) označováni za ďáblova pomocníka. Aby stoupenci unikli diskriminaci a pronásledování, mnoho z nich konvertovalo k islámu či křesťanství.¹²

Majoritním náboženstvím Kurdů je islám, konkrétně sunnitský. Mezi 12. – 16. stoletím konvertovalo velké množství Kurdů k islámu. Převážná většina se hlásí k šafi'jovskému madhabu na rozdíl od arabské hanafijské většiny.¹³ Okolo 15% kurdské populace je šíitského vyznání, a tito Kurdové žijí především v íránské provincii Kirmanšáh.

Zbytek kurdské komunity vyznává súfismus, křesťanství, židovství, nakšbandíjy a další méně zastoupené náboženské víry.¹⁴

2 KURDOVÉ A OSMANSKÁ ŘÍŠE

V této kapitole se zaměřím na rozpad Osmanské říše, historické události vedoucí k rozdělení jejího území a s tím související dopady na kurdský národ. Dále popíšu syrsko-francouzskou válku, jež předcházela vzniku francouzského mandátu nad Sýrií a Libanonem.

---

¹¹ BRUINESSEN, M. 1991. Religion in Kurdistan. S. 3-7

¹² YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 15

¹³ McDOWALL, D. *A modern History of the Kurds*, s. 11

¹⁴ NEZAN, K. Who are the Kurds

Tradičně a historicky Kurdové vedli kočovný život ve vysokohorských oblastech a pláních kolem jihozápadní Arménie, severozápadního Íránu, severního Iráku, severovýchodní Sýrie a jihovýchodního Turecka. Jejich obživa a společnost byla postavena na chovu ovcí a koz. I přes přetrvávající nedostatek vlastního státu si kurdská kulturní identita zachovala svou existenci, podporována staletou tradicí a společnou historií.¹⁵

Začátek 20. století je ovlivněn větší agitací kurdských nacionalistů pro vlastní stát a blížící se porážka Osmanské říše s sebou přinášela velké naděje a příležitosti na vznik Kurdistánu.

Tajná Sykes-Picotova dohoda, uzavřená během 1. světové války roku 1916 mezi Velkou Británií a Francií, značí zlom v kurdské historii. Poválečné rozdělení Osmanské říše mezi evropské mocnosti mělo zahrnovat i samostatné území pro Kurdistán, Arménii a Gruzii. Většina území Anatólie měla být odebrána z turecké kontroly a rozdělena mezi Rusko, Itálii a Řecko jako odměna za spolupráci. Naděje na samostatné území skončily již roku 1917, kdy Bolševici vypustili informace o dohodě, a slíbená území připadla pod britský vliv. Kurdské území bylo následně rozděleno na několik sfér, podřízeno zájmům spojenců na území Sýrie i Mezopotámie.¹⁶

Britský zájem v regionu se ze slibných ekonomických a politických důvodů začal přesouvat do Mosulu, který měl ze Sykes-Picotovy dohody připadnout Francii. S redefinicí dohody začíná Británie a Francie znovu vyjednávat, mimo jiné znovu o statusu autonomního Kurdistánu.¹⁷ Ve stejném období, ze strachu z arabské a turecké nadvlády, se kurdské kmeny začínají politicky shromažďovat a snaží se vyjednávat. Názorově se komunita rozdělila na 3 skupiny. Ti, co podporují západní mocnosti, ti, co vystupují pro-Turecky a ti, co požadují úplnou nezávislost. Mnoho dalších Kurdů se nechtělo zcela přiklonit ani k jednomu z hledisek.¹⁸

---

¹⁵ WORTHINGTON, D. *History of the Kurds*, 2015

¹⁶ McDOWALL, D. *A modern History of the Kurds*, s. 115

¹⁷ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 18

¹⁸ McDOWALL, D. *A modern History of the Kurds*, s. 129

Rostoucí moc Mustafa Kemala Atatürka v Turecku dala vzniknout novým obavám Velké Británie o Mosul a jejich zájmy v dané oblasti. Vytvoření kurdského a arménského státu se stalo, víc než kdy dříve, strategickým zájmem Británie. V listopadu 1919 bylo podepsáno kurdsko-arménské prohlášení o solidaritě proti návratu turecké nadvlády.¹⁹

Roku 1920 byla podepsána smlouva ze Sévres mezi spojeneckými silami o rozdělení území Osmanské říše. Na úkor tureckého území smlouva definovala vznik Kurdistánu v dnešním jihovýchodním Turecku a severním Iráku a Arménie.²⁰ Článek 62 a 64 se specificky zabýval Kurdy a Kurdistánem a jejich právem na nezávislost, která by byla garantovaná Společností národů na referendu konající se následujícího roku po podepsání smlouvy.²¹

Proti tomuto rozdělení se však Turecko silně postavilo a v čele s počínající Atatürkovou revolucí a nacionalistickými Mladoturky začala turecká válka za nezávislost (1920 – 1922). Ta přesunula rovnováhu tureckých a britských sil ve prospěch Turecka, které se stalo hrozbou.²²

Tureckou válkou za nezávislost byly tendence smlouvy ze Sévres zmařeny. Turecko získalo kontrolu nad řeckými pokusy o invazi a své síly přesunulo do kurdských a arménských regionů, kde založili vojenskou základnu. Vytvoření Turecké republiky a Atatürkova stoupající moc ohrozila britské zájmy na mezopotamském území a oblast Mosulu v Iráku. Pro zabránění turecké anexe Mosulu, změnila Británie svoji zahraniční politiku na vyjednávání příměří s Tureckem a zastavení kurdské podpory, čímž se vznik nezávislého Kurdistánu a Arménie stal neproveditelným.²³ Protože Kurdové nikdy ve vyjednávání neměli žádného oficiálního reprezentanta, byly jejich žádosti o respektované uznání území takřkajíc smeteny pod koberec.²⁴

24. 7. 1923 byla podepsána smlouva z Lausanne, kde byla Turecku udělena suverenita na celém území Kurdistánu. V dokumentu Kurdové nebyli zmíněni,

---

¹⁹ McDOWALL, D. *A modern History of the Kurds*, s. 130

²⁰ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 19

²¹ The Peace Treaty of Sévres. Articles 62 – 64. 10. 8. 1920

²² GOMBÁR, E. *Turecká válka za nezávislost 1919 - 1923*, s. 151 - 158

²³ McDOWALL, D. *A modern History of the Kurds*, s. 140

²⁴ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People* s. 20

ačkoli v té době tvořili asi třetinu turecké populace a téměř 50% celkové kurdské populace.²⁵ Následné politické manévrování od roku 1923 přineslo rozdělení území Kurdistánu mezi 5 států: Turecko, Irák, Írán, Sýrie a bývalý Sovětský svaz.²⁶

2.1 Syrsko-francouzská válka

Hášimovský monarcha Fajsal vstoupil do Sýrie roku 1918, ve finálním stadiu arabské revolty proti Osmanům.²⁷ O rok později, se svolením generála Allenbyho, uzákonil Fajsal novou arabskou ústavní vládu v Damašku. Jako zástupce francouzské vlády na Blízkém východě byl ustanoven generál francouzské armády v Levantě Henri Gouraud, s centrem v Sýrii.

Po vyjednávání v Clemenceau v lednu 1920 začínají násilné útoky proti francouzským silám, jež byly zatím jen sporadicky rozmístěny na území Sýrie. V březnu 1920 byl Fajsal zvolen králem v nově vzniklém Arabském království Sýrie, s předsedou vlády Hášimem al-Atasi.²⁸ Tyto události však byly rychle skončeny Francií a Británií a to na konferenci v San Remu v dubnu 1920, kde Společnost národů uzákonila francouzský mandát nad územím Sýrie.²⁹ Tato skutečnost odstartovala sérii násilných událostí vedených arabskými milicemi, jako například bitva o Tel Haj či bitva o Majsalun.³⁰

Následnou reakcí generála Gourauda bylo ultimátum syrské vládě ke stáhnutí jejich vojsk a podřízení se francouzské kontrole. Král Fajsal toto ultimátum přijal a vzdal se 14. 6. 1920.³¹

---

²⁵ The Treaty of Lausanne. Part III, Article 38. 24. 7. 1923

²⁶ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 20

²⁷ Arabské povstání bylo vyhlášeno 8. června 1916 Šarífem Husejnem bin Alím, s cílem zajistit nezávislost od vládnoucích osmanských Turků a vytvořit jednotný arabský stát rozkládající se od území Aleppa v Sýrii po Aden v Jemenu.

²⁸ TA'UBER, E. *The Formation of Modern Syria and Iraq*. Political Parties in Faysals Syria

²⁹ FIELDHOUSE, D. K.. *Western Imperialism in the Middle East*, s. 394

³⁰ Ačkoli se král Fajsal vzdal francouzské okupace, jeho ministr obrany Jusuf al-Azma toto rozhodnutí ignoroval a rozhodl se vést malé, chudě vyzbrojené „vojsko“ do bitvy o Majsalun s reálnou vidinou prohry. Jusuf al-Azma a jeho následovníci byli krutě poraženi a sám Azma v bitvě padl.

³¹ TA'UBER, E. *The Formation of Modern Syria and Iraq*, Political Parties in Faysals Syria

3 FRANCOUZSKÝ MANDÁT NAD SÝRIÍ A LIBANONEM

V této kapitole se věnuji vzniku francouzského mandátu nad Sýrií a Libanonem, politiku, jež s sebou mandát přinesl a její vliv na kurdské obyvatelstvo. Dále se zaměřím na vznik prvního kurdského politického uskupení a politiku v kurdsém regionu Džazíra.

„Mandát pro Sýrii a Libanon“ byl mandát Společnosti národů založený po 1. světové válce a rozpadu Osmanské říše. Během dvou let po skončení války roku 1918, a na základě Sykes-Picotovy dohody, měla Velká Británie v državě osmanskou Mezopotámii (dnešní Irák) a Velkou Sýrii (Palestina a Transjordanásko), zatímco Francie její zbytek, plus Libanon, Hatay (Alexandretta) a další části jihovýchodního Turecka. Roku 1920 se francouzská a britská kontrola stala formálně záležitostí Společnosti národů. Francii bylo přiřazeno území Sýrie jako mandát 29. 9. 1923, zahrnovalo dnešní Libanon a Hatay. Zatímco v Libanonu byli Francouzi přijímáni jako osvoboditelé křesťanů, v Sýrii se setkali se silným odporem. Francii trvalo 3 roky, než plně převzala kontrolu nad územím.

Mandátní region byl rozdělen do šesti států: Damašek, Aleppo, Alawitský stát, Drúzský stát, autonomní Sandžak (Hatay) a Libanon (1926 se stal samostatnou republikou).

Kurdská názorová nejednotnost, nesoulad mezi vesnicemi a městy, rostoucí arabský nacionalismus, francouzský mandát a jeho pro-menšinová politika. To jsou ukazatele utvářející vztah kurdského a muslimského obyvatelstva, jež charakterizuje toto období.

Venkovské provinční oblasti a jejich lídři většinou podporovali administrativní decentralizační francouzskou politiku, tedy politiku, ve které administrativní moc připadne dominantní etnické komunitě uvnitř provincie. Příkladem může být podpora kmene *Milli* z oblasti Džazíra, z období turecké války za nezávislost, francouzským vojskům při odsunu tureckých sil.³² Tato podpora probíhala v čase, kdy francouzská vláda zvažovala vytvoření kurdské

---

³² YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 32

enklávy v oblasti rozpínající se od Urfa (Riha) na západě do Cizre (Džazíra bin ‘Umar) na východě.³³

Uvnitř městských oblastí byl názor docela opačný. Několik kurdských *agha* rodin z Damašku, kontrolující oblasti al-Salhíja a Haj al-Akrad (kurdská čtvrť) podporovali centrální autority v Istanbulu s úmyslem zachovat si stávající postavení moci a prosperity.³⁴

V tomto období, na počátku 20. století, nebylo utvořeno žádné silnější kurdské, či arabské hnutí. Kurdská veřejná i politická opozice byla vedena třídou *agha*, jež měla přístup a vliv na politické kruhy a rozhodovací orgány.³⁵ Vzhledem k politickému postoji dominantnějších městských kurdských elit se začaly objevovat myšlenky, že Kurdové stojí proti vzniku nezávislého syrského státu a inklinují k podpoře západních mocností.³⁶

Francie rychle započala svoji politiku uvnitř nově získaného území, kde chtěla upevnit svoji moc. Postup spočíval především v zabránění jakéhokoli potenciálního nárůstu arabského nacionalismu a omezení moci existujících sociálních a politických skupin. Naopak podporovala menšinové skupiny a prosazovala decentralizaci. Na základě těchto principů vytvořila Francie federální Sýrii založenou na 5 polo-autonomních oblastech. Damašek, Aleppo, Alawitský stát, Drúzský stát, autonomní Sandžak (Hataj) a Libanon (1926 se stal samostatnou republikou).³⁷ Toto mnohostranné rozdělení uvnitř syrské společnosti se ukázalo jako úspěšné v izolování arabských nacionalistů, kteří usilovali o navrácení Arabů do jednoho státu.³⁸

S francouzským přebíráním kontroly nad všemi aspekty společnosti se kurdský postoj dále členil. Zatímco převážná část křesťanských Kurdů a *Aghas*, kteří francouzský mandát podporovali především z důvodu jejich rostoucí moci

---

³³ McDOWELL, D. *A Modern History of the Kurds*, s. 6

³⁴ HENDRIQUES, J. *Syria: Issues and Historical Background*, s. 73

³⁵ McDOWALL, D. *A Modern History of the Kurds*, s. 6

³⁶ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 32

³⁷ Princip „rozděl a panuj“, který Francouzi aplikovali, měl za cíl nejen efektivně ovládnout dané území, ale zároveň i vytvářet v obyvatelích pocit odlišnosti a povzbuzovat jejich separatistické tendence. Bylo snazší ovládat území rozdrobené do mnoha vzájemně znesvářených oblastí, než jednotně vystupující celek.

³⁸ HENDRIQUES, J. (ed.) (2003), *Syria: Issues and Historical Background* (New York: Nova Science Publishers), s. 73

na základě francouzské decentralizační politiky,³⁹ ostatní kmeny francouzskou nadvládu odmítali a podporovali arabská hnutí za syrskou nezávislost. Tyto kmeny se začaly formovat a zvažovat své budoucí postavení, politická práva a suverenitu, s čímž začal vzrůstat kurdský nacionalismus.

Tyto tendence se již ve větší míře začaly objevovat v Turecku, Íránu i Iráku, členitost syrských Kurdů na francouzské oponenty a podporovatele však kurdské nacionální politické aktivity značně zpomalovala.⁴⁰

3.1 Hnutí Khoybun

V říjnu roku 1927 se v Sýrii tvoří první nacionálně-politické hnutí Khoybun (Xoybun), jež doslova znamená „Buď sám sebou“. Hnutí reprezentovalo moderní kurdský nacionalismus, se snahou o kulturní renesanci v Kurmandží dialektu.⁴¹ Khoybun se dá považovat za „školu“ kurdského nacionalismu v Levantě, neboť na základě jeho vzniku začaly vznikat další kurdské asociace a výbory v severní Sýrii a větších městech jako Aleppo, Damašek a Bejrút.⁴²

Ideové myšlenky Khoybun byly šířeny prostřednictvím propagačních brožur. Jednalo se o myšlenky boje proti Turkům, spolupráce s Armény, odmítnutí spolupráce s proti-kemalistickými partyzány, přátelské vztahy se SSSR, Persií, Irákem s vidinou zachování neutrality a hledat podporu velmocí jako byla Francie či Velká Británie. Na počátku hnutí kurdští nacionalisté nedefinovali Araby jako nepřátelé.⁴³

Zakladatelem byl Memduh Selim a jeho kolegové z dalších národních organizací napříč kurdskými oblastmi z jiných zemí. Nejvýraznějšími lídry byli bratři Džaladat a Kamuran Bádírchán, kteří rovněž hráli důležitou roli ve směru kulturní renesance v Kurmandží dialektu.⁴⁴ Hnutí bylo úspěšné v seberealizaci na politicko-militantní úrovni a rozhodlo se podpořit tureckého rebelistu Ihsana

---

³⁹ McDOWALL, D. *A Modern History of the Kurds*, s. 467–8

⁴¹ TEJEL, J. The Kurdish Cultural Movement in Mandatory Syria and Lebanon: An Unfinished Project of “National Renaissance,” s. 839 - 855

⁴² TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 86

⁴³ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 32

⁴⁴ TEJEL, J. The Kurdish Cultural Movement in Mandatory Syria and Lebanon: An Unfinished Project of “National Renaissance,” s. 839 - 855

Núrího, který vedl povstání Ararat v Turecku (1927 – 31).⁴⁵ Na počátku vzniku byla francouzská vláda ujistěna, že Khojbun nebude podněcovat žádná politická napětí uvnitř Sýrie a nadále benefitovala z tiché francouzské podpory. Ta však skončila po neúspěchu povstání Ararat a následného narůstání napětí mezi arabskými a kurdskými nacionalisty jak v Turecku, tak i v Sýrii. Situaci nepomohly ani vzrůstající nepokoje mezi samotným sunnitským obyvatelstvem, jež se francouzská vláda snažila uklidnit na úkor spokojenosti Kurdů. Celé hnutí bylo zakázáno roku 1930, navíc doprovázeno omezením kurdských kulturních aktivit.⁴⁶

Mezi léty 1932 – 1935 začal jeden z hlavních lídrů, Džaladat Bádírchán, publikovat časopis Hawar. Časopis vycházel měsíčně a poskytoval prostor pro kurdskou diskuzi, ať už o lingvistice, literatuře či sociálních věcí. Hawar zastával klíčovou roli nejen při normalizaci kurdštiny, ale také položil základy kulturního obsahu kurdského nacionalismu.⁴⁷

Na přelomu roku 1931 a 1932 proběhly první volby od zavedení nové Ústavy. Mezi kandidujícími poslanci byli i 3 členové ze zmíněného nacionalistického hnutí Khojboun, a to ze 3 různých oblastí. Chalíl bej Ibn Ibrahím Paša (provincie Džazíra), Mustafa bej Ibn Šahín (Jarabulus) a Hassan Aouini (Kurd Dagh).⁴⁸

V polovině třicátých let začala v oblasti Džazíra vznikat nová autonomní koalice mezi Kurdy a Křesťany. Kurdskými lídry byly Hadžo Agha, Kaddur Bej a Chalíl Bej Ibrahím Paša. Tato koalice chtěla, aby francouzské jednotky zůstaly v provincii v případě syrské nezávislosti a zabránily tak převzetí moci muslimskými Araby, jako se již stalo v Damašku. Francouzské orgány zcela odmítly toto anti-damašské hnutí či vznik nového autonomního zřízení uvnitř Sýrie. Nadto připojili Alawitský stát a Džebel Drúz k Syrské republice.⁴⁹

---

⁴⁵ KEHL-BODROGI, K., KELLNER-HEINKELE, B., OTTER-BEAUJEAN, A. *Syncretistic religious communities in the Near East: collected papers of the International Symposium "Alevism in Turkey and comparable syncretistic religious communities in the Near East in the past and present"*, s.13

⁴⁶ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 34

⁴⁷ FUCCARO, N. *The other Kurds: Yazidis in Colonial Iraq*, s. 306

⁴⁸ TACHJIAN, V. *La France en Cilicie et en Haute-Mésopotamie: aux confins de la Turquie, de la Syrie et de l'Irak*, s. 354

⁴⁹ TEJEL, J. Les territoires de marge de la Syrie mandataire: le mouvement autonomiste de la Haute Jazîra, paradoxes et ambiguïtés d'une intégration nationale inachevée (1936-1939). 2009, s. 205-222

3.2 Politika v regionu Džazíra

Jedním z cílů regresivní politiky francouzského mandátu byla postupná integrace menšin do syrského státu. Ačkoli Kurdům nebylo výslovně přislíbeno žádné autonomní území, snažili se z této situace benefitovat.⁵⁰

První z požadavků přišel od zástupce kmene Nuri Kandy z oblasti Kurd Dagh, který mandátním orgánům předložil memorandum požadující správní autonomii pro všechny regiony s kurdskou majoritou (hraniční region oddělující Turecko od Sýrie). Jako taktickou výhodu uvádí pomoc s odrážením arabského nacionalismu, který by mohl ovlivnit Arabskou unii a svrhnout mandatorní správu.

Další, podobné požadavky, přicházejí od spojeneckých kmenů Barazi konfederace, specificky Bozan a Muhammad Šahin. Dále pak od vůdců z oblasti Jarabulus, opět požadující autonomii či podporu francouzské správy.⁵¹

Charakter těchto spíše územních požadavků se postupně mění, především pak s nově vznikajícími skupinami kurdských intelektuálů tureckého původu, jež v Sýrii nacházejí útočiště od roku 1920. V září 1928 je na memorandu francouzskému mandátu předložen návrh na zavedení výuky kurdského jazyka ve školách v oblastech s kurdskou majoritou a nahrazení všech v regionu působících funkcionářů kurdskými. Dále pak je podán požadavek na francouzskou podporu k usnadnění usazování uprchlíků v regionu Hasaka, kde se budou moci živit zemědělstvím a chovem dobytka.⁵² Jako kompenzace při splnění těchto požadavků měla být podpora mandatorní politiky či podpora kurdských rekrutů do francouzské armády. Francouzská vláda však všechny požadavky v závěru zamítla, především z možného vyprovokování syrských nacionalistů či tureckých orgánů.⁵³

Nicméně, z francouzsko-kurdské koalice, držené od roku 1925, přeci jen vzešly nějaké kompromisy. Francouzské autority povolily lídrům Kurdského nacionálního hnutí usídlení v hlavním městě Džazíry, v Hasace. Mezi léty 1928 –

---

⁵⁰ NEEP, D. *Occupying Syria under the French mandate*, s. 48

⁵¹ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 27

⁵² ROMANO, D., GURSES, M. *Conflict, democratization, and the Kurds in the Middle East: Turkey, Iran, Iraq, and Syria*, s. 92

⁵³ tamtéž

1936 se v regionu podařilo prosadit otevření kurzů v kurdsém jazyce na Arabské univerzitě pro vyšší vzdělávání v Damašku, zřízení nočních kurzů v Bejrútu, povolení na vydávání kurdského časopisu Hawar, a poskytování průkazů totožnosti kurdským uprchlíkům, jež v zemi žijí alespoň několik let.⁵⁴

4 PŘEDVÁLEČNÉ A VÁLEČNÉ USPOŘÁDÁNÍ BĚHEM II. SVĚTOVÉ VÁLKY

V této kapitole se zaměřím na změny vyvolané celosvětovou válečnou situací a na její vliv na vznikající syrskou republiku.

V červnu roku 1922 ustanovila Francie volnou federaci mezi 3 státy současné Sýrie: Damaškem, Aleppem a Alawitským státem pod jménem Syrská federace. V prosinci roku 1924 se Alawitský stát od federace odtrhl a Aleppo s Damaškem se spojili ve Stát Sýrie.

Roku 1925 započaly další revolty v oblasti Džabal Drúz vedené Sultánem Pašou al-Atrašem, které postupně rozšířil do dalších částí syrské republiky. Francie se hrozbu snažila řešit parlamentním odtržením Aleppa od Damašku, ale syrští patrioti hlasování zmařili.

14. května 1930 byl Stát Sýrie ustanoven na Syrskou republiku s nově vypracovanou Ústavou. Území zahrnovalo oblast Damašek, Aleppo a Deir ez Zor.

Roku 1936 byla podepsána francouzsko-syrská smlouva o nezávislosti, ačkoli nikdy nebyla ratifikována francouzskou legislativou. Smlouva však uzákonila inkorporaci nadblastmi Džabal Drúz, Alawitským státem (dnešní Latákia) a Alexandrettou (Hatay) do Syrské republiky v následujících 2 letech. Prvním prezidentem pod novou ústavou se stal Hášim al-Atásí.

V září 1938 Francie opět separovala syrskou oblast Alexandretta a vytvořila republiku Hatay, která byla připojena k Turecku v následujícím roce. Sýrie tuto inkorporaci nikdy neuznala.

---

⁵⁴ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 13

V době 2. světové války přešla Sýrie v letech 1940 – 1941 pod nadvládou z Vichy nadvládu a to až do doby opětovného napadení území Francouzi a Brity a obnovení okupace v červnu 1941. Sýrie svoji nezávislost vyhlásila opět v roce 1941, avšak uznána byla až v lednu 1944. Francouzské vojenské jednotky opustily území Sýrie 17. dubna 1946, po pokračujícím tlaku syrských nacionalistických skupin za nezávislost i účasti premiéra Farise al-Chúrího na ustavující konferenci OSN v San Francisku.⁵⁵

5 SYRSKÁ NEZÁVISLOST 1946

V této kapitole se zabývám získáním syrské nezávislosti, kurdskou participací na následných armádních převratech a jejich celkovým vlivem na kurdský politický vývoj. Dále se zaměřím na vznik první kurdské politické strany a její charakteristiku, nové sčítání lidu v regionu Hasaka a jeho vlivu na demografické změny v kurdské populaci, převzetí moci stranou Ba'ath v Sýrii a nově nastolenou politikou v kurdských oblastech, známou pod názvem ‚Arab Belt.‘

Po získání nezávislosti roku 1946, se zapříčiněním strany Národní blok⁵⁶ jakožto primárního aktéra v boji o nezávislost, se moci ujala sunnitská většina a městská obchodní třída, jež společně řídily syrský parlament a zachovávaly dobré vztahy s Francií, přičemž postupně upevňovaly svoji moc.⁵⁷ Navzdory postojí vládnoucí moci se arabský nacionalismus a anti-imperialistické nálady začaly šířit venkovskými oblastmi.⁵⁸ Země se potýkala s ekonomickou nestabilitou, inflací a nezaměstnaností, jež měla vliv jak na městkou, tak rolnickou třídu.⁵⁹

S novým státním útvarem se dá politická kurdská angažovanost rozdělit do 3 skupin: arabský nacionalismus, komunismus a kurdský nacionalismus, přičemž kurdský nacionalismus se prokázal být nejvíce aktivní během 2. světové války. Kurdské naděje vzrostly především na základě slibu atlantské charty za budoucí

---

⁵⁵ French Mandate of Syria and Lebanon. 2009, s. 6-7

⁵⁶ Syrská politická strana, která usilovala o získání nezávislosti v období francouzského mandátu nad Sýrii a Libanonem

⁵⁷ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 35

⁵⁸ HINNEBUSCH, R. *Authoritarian power and state formation in Ba'athist Syria: army, party, and peasant*, s. 71-2

⁵⁹ tamtéž, s. 72

autonomii. Tyto naděje nepřetrvaly dlouho. Bez žádného politického zástupce mezi členy Spojených národů a bez schopnosti jakkoli ovlivnit agendu mezinárodních organizací byla kurdská otázka opět vyřazena z debat.⁶⁰

Opětovná porážka kurdských diplomatických iniciativ vedla k nové krizi kurdského nacionalismu. Memduh Selim, Akram Džamil Paša, Qadri Džamil Paša a bratři Bádírchánové, členové Khoybun a nejlivnější bojovníci za věc, začali od politického boje odstupovat.⁶¹ Kurdští poslanci v syrském parlamentu upustili od všech svých autonomních požadavků na příslušné regiony v nové snaze zachovat statut quo, ať už dobrovolně či nuceně.⁶² Na základě těchto skutečností a stagnující situace, se někteří z politicky aktivních Kurdů inspirovali starými členy kurdského Národního výboru (např. Qadri Džán, básník Cigerxwin) a začali podporovat Syrskou komunistickou stranu, jakožto jedinou a poslední možnost podpory proti stále narůstajícímu panarabismu.⁶³ Podpora nabyla takových rozměrů, že strana byla v severní Sýrii známá jako Kurdská strana. Od roku 1933 byla Syrská komunistická strana pod vedením Kurda Chálida Bakdáše z oblasti Haj al-Akrad (Damašek).⁶⁴

Syrská komunistická strana plně využila sovětské propagandy vysílané z radia Jerevan volající po kurdské nezávislosti. Jejich cílem bylo vytvořit co největší základnu sympatizantů Sovětského svazu, což se podařilo především u mladých Kurdů, kteří věřili, že komunistické hnutí a úzká kolaborace se SSSR je jejich největší nadějí na naplnění nacionálních aspirací.

Po získání nezávislosti roku 1946 se mnoho Kurdů rozhodlo zůstat v řadách syrské armády, především z vidiny příležitosti k lepšímu postavení ve společnosti. Navzdory jasnému arabskému charakteru většinové společnosti vůči kurdské menšině, damašská vláda nutně nezavedla anti-kurdskou politiku. Především díky volebnímu systému, jež zde zůstal po francouzském mandátu, mohli být zvoleni kurdští kandidáti do syrského parlamentu v roce 1947, 1949 a mezi léty 1954 – 1958, či zvolení Abd al-Baki Nizáma ad-Dín, který držel

---

⁶⁰ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 42

⁶¹ McDOWALL, D. *A Modern History of the Kurds*, s. 15

⁶² TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 57-58

⁶³ CHALIAND, G. *Les Kurdes et le Kurdistan: la question nationale kurde au Proche-Orient*, s. 420

⁶⁴ The Syrian Communist Party

několik ministerských křesel mezi léty 1949 – 1957. Nicméně, ani tato zdánlivě dobrá politická situace nedovolila zahrnutí kurdských záležitostí do politické agendy a jejich požadavky nadále zůstávaly mimo diskuze.⁶⁵

5.1 Kurdská participace na armádních převratech 1949 – 1954

V post-mandatorní Sýrii se vedení společnosti, jak už bylo řečeno, ujala sunnitská většina, na úkor slabého kurdského zastoupení v parlamentu. Naproti tomu výrazně vzrostla důležitost armády, kde měli Kurdové naopak nepatrnější vedení. Tři diktátoři, jimž se podařilo dostat k moci, byli dva kurdského etnika. Husni Za'im (1894 – 1949), Adib aš-Šišaklí (1909 – 1964) a Sami al-Hinnawi (1898 – 1950). Silně ovlivněni tureckým kemalistickým modelem, požadovali zavedení nového řádu tradičního politického systému v době krize a překotnou transformaci společnosti okolo centrální postavy, jakožto absolutního vůdce.⁶⁶

Mimo to se rovněž snažili o zkvalitnění vojenských institucí v reakci na fiasko arabských vojsk proti izraelským silám v Palestině roku 1948. Během této doby činil počet vojáků syrské armády 18.000, roku 1949 se zvýšil na 31.700 a roku 1951 až na 43.000, což se rovněž projevilo v narůstajícím státním rozpočtu na obranu. Nová armáda byla nejen početnější, ale i vycvičenější a profesionálnější především z důvodu eventuálního konfliktu s Izraelem.⁶⁷

Za'im i Šišaklí byli oba ovlivněni „republikánským“ modelem, podporovateli modernizačního přístupu, prosazovateli vzdělanosti žen, zákazu zahalování, eliminace islámské opozice, modernizace armády, vládní reformy, atd. Oba byli zároveň sympatizanty Syrské lidové strany⁶⁸, přičemž Šišaklí byl jejím členem v Damašku.⁶⁹

Husni az-Za'im, syrský generální náčelník, jež vedl armádu do arabsko-izraelské války,

---

⁶⁵ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 59

⁶⁶ DIYAB, H. On Syria's turbulent History of Coups, 26. 11. 2014

⁶⁷ HOURANI, A., KHOURY, S., WILSON M. *The Modern Middle East: a reader*, s. 553–6

⁶⁸ Syrská politická strana, která byla aktivní především v letech 1950 – 1960, jako opoziční strana Národnímu straně. Kořeny má ve straně Národní blok.

⁶⁹ WHITMAN, E. *The Awakening of the Syrian Army: General Husni al-Za'im's Coup and Reign*, s. 17-27

a provedl první armádní převrat v historii Sýrie 14. 3. 1949. Svrhl dosavadního presidenta Šukrího al-Kuwatlí a sám se ujal moci. Za krátkou dobu svého působení zakázal komunistickou stranu a v červenci téhož roku podepsal syrsko-izraelské příměří.⁷⁰ Jako ministerského předsedu ustanovil Za'im Mohsena al-Barázího, jež byl rovněž kurdského původu, stejně jako osobní stráž a další politici vyšších pozicí, jež Za'im ustanovil.⁷¹ Tato uskupení vyprovokovala reakce mezi arabskými nacionalisty, jež ve složení spatřovali hrozbu v podobě kurdského vojenského režimu. K opozici se přidalo i Muslimské bratrstvo, jež Za'ima obviňovalo ze záměru vytvořit kurdskou republiku.⁷² Ať už byly záměry či kurdské šance jakékoli, nedostalo se času k jejich naplnění. 14. srpna 1949 byl al-Zaim svržen a společně s al-Barázím popraven. Syrský tisk o této události mluvil jako o konci kurdské vlády.⁷³

Třetí syrský převrat v devíti měsících se udál 19. prosince 1949 plukovníkem Adíbem al-Šišaklí, který se stal prezidentem syrské republiky až do roku 1954. Za svého působení vyvolal další převrat roku 1951 a v roce 1953 prosadil novou ústavu a vyhlásil stanné právo. Ačkoli byl kurdského etnika, svůj původ nikdy nepřiznal a naopak demonstroval nekompromisní postoj vůči kurdským kulturním aktivitám i dalším minoritám. Jeho šovinistické představy o arabském nacionalismu vzrostly natolik, že v podstatě popřel existenci minoritních skupin na území Sýrie. Toho chtěl dosáhnout násilnou integrací menšin do sociální struktury. Největšího nepřítele viděl v Drúzech a započal nelítostné kampaně hanobící drúzské náboženství i politiku. Celou skupinu obvinil ze zrady a obrany Izraele před Araby a pachtování se s Brity a Hášimovci.⁷⁴ Jeho cílem bylo vytvořit homogenní arabsko-muslimský stát a jeden ze způsobů, jakým se toho snažil dosáhnout, bylo vydání několika dekretů, jež omezovaly užívání jiného, než arabského jazyka.⁷⁵

---

⁷⁰ LITTLE, D. 1949 – 1958, *Syria: Early Experiments in Covert Action*, 2003

⁷¹ KREYENBROEK P., SPERL S. *The Kurds a Contemporary Overview*, s. 183

⁷² WEINER, M., TEITELBAUM M. *Political demography, demographic engineering*, s. 140

⁷³ SEALE, P. *The struggle for Syria: a study of post-war Arab politics, 1945-1958*, s. 132

⁷⁴ PHILIPP, T. SCHÄBLER B. *The Syrian land: processes of integration and fragmentation*, s. 369–96

⁷⁵ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 36

Adíb al-Šišaklí byl svrhnut dalším vojenským převratem v roce 1954. Byla obnovena parlamentní pravidla spolu s ústavou z roku 1950.⁷⁶

5.2 Sjedená arabská republika a její vliv na syrské Kurdy

Legislativní volby v roce 1954 prokázaly vysokou účast syrské veřejnosti a její politické aktivity. Hlavní aktéři syrského inovativního politického systému byli strana Ba'ath, Muslimské bratrstvo, Syrská komunistická strana a Syrská národní strana. Ti konfrontovali konzervativní strany a zažehly tak velkou veřejnou diskusi mezi pravicovým a levicovým zastoupením.

V 50. letech začíná značně narůstat arabský nacionalismus napříč celým Blízkým východem. Tendence vycházející z událostí jako Suezská krize roku 1956, vznik Irácké republiky 1958, převrat svobodných důstojníků 1952 a následný nástup k moci Džamála Abd an-Násira 1956.

22. února 1958 vzniká federativní stát zformovaný unií Egypta a Sýrie pod názvem Sjedená arabská republika. Silně sjednocený stát s mocí soustředěnou především do rukou an-Násira a dvou syrských viceprezidentů. Autoritativní povaha režimu se začala silněji projevovat potlačováním provinčních rad a přesunutím syrského shromáždění do Káhiry, čímž se syrské zastoupení ve vládě postupně zmenšovalo.⁷⁷

Politické strany uvnitř Sýrie byly zakázány (do té doby vládnoucí Národní fronta) a an-Násir dominoval oběma zemím jak ekonomicky, tak sociálně a politicky. V této unii arabský nacionalismus vzkvétal s těžkými dopady na kurdskou situaci, kde byly nacionální i kulturní identity v silném ohrožení. Násirovské kampaně proti Kurdům, zatýkání a cílená dezinformace vyobrazovala Kurdy jako hrozbu společnosti, separatisty, často přirovnávání k sionistům a západnímu imperialismu. Syrská armáda byla postavena pod egyptské velení a kurdští úředníci byli z armády odstraněni docela, kurdský jazyk byl zakázán, taktéž kurdské publikace či jejich držení i hudba. Každý, kdo nenásledoval

---

⁷⁶ tamtéž

⁷⁷ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 47

nařízení, byl zatčen a potrestán odnětím svobody.⁷⁸ Do kurdevských regionů byli posíláni egyptští učitelé.⁷⁹

Silná antikurdevská propaganda zapříčinila tragédii na severu Sýrie, kdy záměrně vyvolaný požár, v listopadu 1960 ve městě Amuda, usmrtil 283 kurdevských dětí.⁸⁰

Na přízni Kurdům nepřidal ani vývoj v ostatních státech s kurdevským zastoupením. Povstání roku 1961 v iráckém Kurdistánu vedené Mustafou Barzáním, v kombinaci s domněnkou izraelské podpory Kurdy a ozbrojeného zásobování, Barzáního hnutí podpořilo obavy z možné špionážní angažovanosti kurdevských skupin o vnitřních záležitostech Sýrie cizím mocnostem a pravděpodobnosti stejného převratu jako v Iráku. To vše vedlo k závěru, že Kurdové představují hrozbu bezpečnosti, suverenity a územní celistvosti uvnitř Sýrie.

28. září 1961 byla Sjedená arabská republika ukončena pravicovým pučem a zastřešena mocnostmi jako Jordánsko, Saúdská Arábie a rovněž syrskou obchodní třídou. Následně byla vyhlášena ‚Syrská arabská republika‘. Kurdevské naděje pro národní uznání a rovnost minoritních skupin uvnitř Sýrie se opět nenaplnily. Dezinformační kampaně propagované an-Násirem byly obnoveny jako součást arabizačního programu a tím zajistily většinově syrské obyvatelstvo.⁸¹

5.3 Kurdevská demokratická strana

Strana vznikla v roce 1956, jejími zakladateli byli Uthmán Sabri, Abd al-Hámid Hadždž Darwíš (v té době studující práva), Rašíd Hamo (učitel) a Šajch Muhammad ‘Isa Mahmúd. O rok později tito zakládající členové vybrali jako svého prezidenta Núra ad-Dín Zaza.⁸² Strana byla původně založena pod názvem Kurdevská demokratická strana v Sýrii, na počátku šedesátých let však byla na

---

⁷⁸ McDOWALL, D. *A Modern History of the Kurds*, s. 16–17

⁷⁹ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 49

⁸⁰ Na základě výpovědí místních obyvatel, promítači i ostatní administrativní pracovníci kina utekli, když požár začal a všechny východy byly zablokovány zvenčí. Když se ostatní obyvatelé Amuda snažili dětem pomoci, policie je zastavila s důvodem, že požár je příliš nebezpečný.

⁸¹ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 37

⁸² TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 49

popud Džalala Talabáního⁸³ změněna na Demokratickou stranu Kurdistan v Sýrii.⁸⁴

Cílem strany byla podpora kurdských kulturních práv, touha po kurdské reprezentaci, ekonomický rozvoj v kurdských oblastech, demokratické změny a prohloubení kurdského vzdělání, s cílem potlačit negativní cítění společnosti vůči Kurdům. Strana však nebyla syrským státem nikdy legálně uznána.⁸⁵ Její fungování bylo tajné, veškeré aktivity, stejně jako nabírání nových členů či publikování prací psaných jak kurdsky tak arabsky, zpočátku s cílem upozornit Kurdy a celý svět na specifické problémy Kurdů v Sýrii. Brzy se však zakládající členové soustředili na konkrétní lokální problémy, jakožto požadavky na uznání syrských Kurdů jako etnické skupiny s právem na vlastní kulturu, snahy zvýšit povědomí veřejnosti o překážkách ekonomického růstu v kurdských oblastech a jmenování nearabských činitelů na administrativní pozice v kurdských oblastech.⁸⁶

Po několika měsících existence, 5. září 1960, byli představitelé exekutivního výboru v Aleppu zatčeni a mučeni. Během několika dní bylo více než 5.000 lidí zatčeno a vyslýcháno, představitelé strany byli obviněni ze separatismu a odsunuti do vězení.⁸⁷ Zakrátko po této události strana změnila název na „Kurdská demokratická strana“ s ohledem na vyvrácení podezření vzniku kurdského státu.⁸⁸

5.4 Sčítání lidu v regionu Hasaka roku 1962

Diversifikace syrské společnosti a její sdílená nespokojenost k opatřením uložená Káhirou postupně vyústila v separatistické nenásilné hnutí v září 1961. O dva měsíce později tradiční strany v zemi obnovili instituce za pomoci armády, Názim al-Qudsi se stal hlavou státu a Ma'ruf al-Dawálíbí zřídil novou civilní vládu. Politická nestabilita však nadále nebyla eliminována.

---

⁸³ Přední kurdský irácký politik, zakladatel a generální tajemník Vlasteneckého svazu Kurdistan, 2005 – 2015 prezident Iráku. Hrál rozhodující roli při budování programu syrské kurdské strany.

⁸⁴ KREYENBROEK, P., SPERL, S. *The Kurds: a contemporary overview*, s. 151-152

⁸⁵ Kurdish Democratic Party in Syria (al-Parti). 20. 2. 2012

⁸⁶ The Kurdish Democratic Party in Syria (al-Parti). 20. 2. 2012

⁸⁷ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 49

⁸⁸ The Kurdish Democratic Party of Syria 1963.

28. září 1962 se pokusil o převrat kolonel Abd al-Karim Nahalawí. Přebvat nebyl úspěšný a syrská armáda tak ukázala svoji vlastní nejednotnost a nerozhodnost k zásahu.⁸⁹

Pro Kurdy nově vyhlášená Syrská arabská republika znamenala novou vlnu potlačování práv na politické, kulturní a ekonomické úrovni, zejména pak v oblasti Džazíra. Rok 1962 znamenal pro Kurdy velké naděje, především kvůli probíhající události v sousedním iráckém Kurdistánu. Iráckým Kurdům se podařilo získat celou severní část Kurdistánu od Zakho po iránské hranice a rovněž ropné zóny v Kirkúku. Qásimův režim nebyl schopen odrazit Barzáního revoltu, zejména proto, že většina irácké armády byla přesunuta na jih země kvůli probíhající krizi v Kuvajtu, což zapříčinilo růst nespokojenosti v armádě i mezi arabskými nacionalisty.⁹⁰ Především však tyto události zapříčinily strach z růstu kurdského nacionalismu a stejného povstání, jako v případě Iráku. Tváří v tvář této možnosti, zvolila syrská armáda drastické kroky k prevenci, obzvláště pak v regionu Džazíra.

23. září 1962 vydala damašská vláda nové nařízení (č. 93), ustanovující zvláštní sčítání obyvatelstva v této oblasti, které se uskutečnilo v listopadu téhož roku. Na základě výsledků tohoto sčítání bylo přibližně 120.000 (20%) syrských Kurdů zbaveno syrské státní příslušnosti,⁹¹ přičemž obyvatelé provincie na toto sčítání nebyli dopředu upozorněni.⁹² Odůvodnění syrské vlády pro tento čin bylo tvrzení, že pouze 60% Kurdů nacházejících se v Sýrii je opravdu „pravými“ Syřany. Ostatní měli být ilegální přistěhovalci z Turecka a Iráku, navíc s podporou amerického imperialismu s cílem zničit arabský charakter regionu Džazíra a následným vytvořením kurdského státu.

K prokázání „pravosti“ Kurdové potřebovali doložit dokumenty potvrzující pobyt na území Sýrie od roku 1945 nebo dříve. K prokázání potřebovali syrský občanský průkaz, tzv. „rodinnou kartu“ a pozemní listinu dokazující vlastnictví a usídlení před rokem 1945, to vše v jednom dni.⁹³

---

⁸⁹ HOUEIRI, Y. *Arab nationalism-- a history: nation and state in the Arab World*, s. 200

⁹⁰ KREYENBROEK, P., SPERL, S. *The Kurds: a contemporary overview*, s. 151-152

⁹¹ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 50

⁹² YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 38

⁹³ ALBARAZI, Z. *The Stateless Syrians*, s. 13-16

Kurdové, kteří byli zbaveni občanství, dostali označení *cizinec* (adžnabí/adžánib). Ti, kteří se sčítání nezúčastnili, se stali *neregistrovanými* (maktúmún – dosl. skrytý). Tento status se týkal i dětí syrských občanů sezdaných s občanem zahraničním.⁹⁴ Základní práva jako vzdělání, zaměstnání, vlastní majetek, politická participace či právní manželství byla silně omezena, degradujíc je na nejbližší okraj syrské společnosti. Maktúmún Kurdové měli společenský status nižší, než adžánib Kurdové.⁹⁵

Kvůli ztrátě občanství přišlo mnoho Kurdů rovněž o svůj majetek a půdu, za kterou nedostali žádnou náhradu. Zabrané statky byly použity na opětovné usazení vysídlených Arabů. Kurdové bez občanství žádné země spadali pod mezinárodní právo. Arabská média tento akt podpořila slogany jako ‚Zachraňme arabství v Džazíře‘, nebo ‚Bojem proti kurdské hrozbě‘. Domy v Haj al-Akrad byly potaženy antikurdskými graffiti nápisy.⁹⁶

5.5 Ba‘tistický puč

Po rozpadu SAR v roce 1961 Sýrie prochází řadou mocenských bojů mezi vládou a armádou, a rovněž mezi ba‘tistickými a násirovskými prvky armády. Boje vyvrcholily v roce 1963, kdy proběhl další syrský státní převrat, vládou nazývaný jako ‚Revoluce 8. března‘, jehož výsledkem bylo uchopení moci vojenskou komisí syrské regionální pobočky Arabské socialistické strany Ba‘th v čele se zakladateli strany Mišelem Aflaqem a Saláhem Bitarem. Převrat byl inspirován úspěšným vojenským převratem regionální pobočky v Iráku.⁹⁷

Strana Ba‘th se projektovala kombinací několika principů. Ideologie, které se snažily o socialistickou reformu politického systému; ideologie, které usilovaly o ukončení zásahů vnějších imperialistických mocností uvnitř Sýrie; a nacionalistické principy, které usilují o sjednocení arabských států. Strana Ba‘th

---

⁹⁴ Kurdish Movements in Syria. 2012, str. 15

⁹⁵ McDOWALL, D. *A Modern History of the Kurds*, s. 25-26

⁹⁶ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 52

⁹⁷ SEALE, P. *Asad of Syria: the struggle for the Middle East*, s. 78

se soustředila především na reprezentaci venkovských obyvatel, jež s vidinou úniku od chudoby a marginalizace hojně rekrutovali k armádě.⁹⁸

Jednou z těchto skupin byla alawitská menšina, jejíž především mladí příslušníci, se přidávali k armádě v tak hojném počtu, že se brzy stali dominantní skupinou strany Ba‘th. To pro syrskou společnost znamenalo vedení politiky armádou a venkovskou nižší třídou, namísto dřívější sunnitské elitní městské třídy.⁹⁹

Tato situace vyvolala silný nárůst opozice od nevzdávající se sunnitské a městské třídy. Posunům v nově dosažené moci rovněž nahrávaly i mocenské boje uvnitř strany Ba‘th.

Výsledkem nestability byl vnitřní převrat roku 1966, vedený Saláhem Džadídem, Háfizem al-Asadem a Muhammadem ‘Umránem. Původní zakladatelé Mišel Aflaq a Saláh Bitar byli z vedení odstraněni.

Zdánlivý klid netrval dlouho. Další nepokoje probíhající mezi Saláhem Džadídem, jež reprezentoval regionální vedení strany Ba‘th, a Háfizem al-Asadem, který zastupoval ba‘thistický Vojenský výbor, vyvrcholily 16. listopadu 1970, s výhrou Háfize al-Asada. Ten převzal kontrolu nad územím, odsunul moc ze všech civilních sekcí a zcela přepracoval syrský politický systém vedoucí k zajištění politické a bezpečnostní stability.¹⁰⁰ V tomto duchu pokračoval i v osobní rovině, kdy postupně do vedení státu doplňoval blízké rodinné příslušníky či příslušníky kmenové k zajištění vlastní pozice před možným nebezpečím i před vlastní náboženskou komunitou.¹⁰¹

---

⁹⁸ GEORGE, A. *Syria: neither bread nor freedom*, s. 6

⁹⁹ PERTHES, V. *The Political Economy of Syria Under Asad*, s. 36-37

¹⁰⁰ PERTHES, V. *The Political Economy of Syria Under Asad*, s. 7

¹⁰¹ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 58

5.6 Muhammad Taláb al-Hilál

V této kapitole popisují zprávu poručíka Muhammada Talába al-Hilála, o kterou byl požádán vládními úřady. Výroky, jež zde prezentují, nejsou oficiálním vládním prohlášením ani ji syrská vláda nepřijala za své. Jedná se pouze o osobní myšlenky poručíka Hilála, jež mohli částečně ovlivnit následně uplatňovanou politiku v kurdských oblastech.

Bývalý šéf Tajných služeb v provincii Hasaka publikoval v listopadu 1963 studii o Džazíře. Jednalo se o bezpečnostní zprávu, o kterou byl požádán vládními úřady, které ji chtěly použít jako zdroj inspirace a průvodce při řešení kurdského problému v oblasti.¹⁰² Ve své studii zcela popírá kurdskou existenci, přičemž tvrzení staví na neexistující historii, civilizaci bez vlastnictví, jazyka i etnického původu. Volá pro zvýšení represivní politiky v Džazíře s cílem odstranit všechny znaky kurdské identity, doprovázeno výroky jako ‚Kurdové jsou naši nepřátelé‘ a přirovnávání Kurdů k Izraelcům. Kurdský problém charakterizoval jako ‚maligní tumor, který se vytvořil na těle arabského nacionalismu a jedinou možností je vyříznout ho‘.¹⁰³

Ve své zprávě navrhuje opatření k eliminaci kurdského nebezpečí:

- přesunutí Kurdů z jejich území do vnitrozemí
- odepření vzdělání
- předání ‚chtěných‘ Kurdů do Turecka
- antikurdská propaganda
- odepření pracovních možností
- odstranění kurdských náboženských ‚ulamá (duchovní) a jejich nahrazení arabskými
- implementace ‚rozděl a panuj‘ politiky
- kolonizace kurdských oblastí Araby
- militarizace severního arabského pásma a deportace Kurdů z této oblasti
- odepření volebních práv či zastávat funkci těm, kdo nemluví arabsky

---

¹⁰² Al-Hilalovi byl za jeho 160 stránkovou studii slíben vládní post v Hamá, a byl zaměstnán jako ministr zásobování v letech 1964 – 1970.

¹⁰³ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 61

- vytvoření kolektivních farem pro nové arabské usedlíky
- odepření občanství každému ne-Arabovi chtějícímu žít v této oblasti¹⁰⁴

5.7 Politika ‚Arab Belt‘

Po novém sčítání lidu v Hasaka regionu v roce 1962 se výrazně změnila oficiální kurdská populace v Džazíře, která byla do té doby majoritní. Po nástupu strany Ba‘th k moci se jedním z hlavních vládních priorit stala agrární reforma.¹⁰⁵ V roce 1965 strana rozšířila politiku pozemkových reforem na politiku ‚Arab Belt‘. Tato politika byla zrealizována Háfízem al-Asadem v roce 1973, po dokončení hráze Taqba.¹⁰⁶

Pás, jehož se nově zavedený systém týkal, byl přibližně 10 – 15 kilometrů hluboký a 350 kilometrů dlouhý, táhnoucí se od města Sari Kani do města Derik (okres al-Málikíja). Cílem politiky bylo vylidnit kurdské vesnice v provincii Hasaka a namísto Kurdů zde usadit Araby a změnit tak etnickou demografii oblasti a arabizovat kurdské regiony. Arabizací prošly rovněž názvy kurdských vesnic.

Do kurdských regionů vláda přesídlila obyvatele provincií Aleppo a Raqqa, kterým se začalo říkat *machmurin* arabové (ti, jejichž domy byly zatopeny během konstrukce hráze Taqba). S příchozími byly vystavěny nové arabské vesnice, konkrétně 41, s oficiálním názvem ‚modelové vesnice.‘¹⁰⁷

V kontrastním rozdílu s kurdskými vesnicemi, kde byly odepřeny základní služby jako elektřina, zásobování vodou či adekvátní infrastruktura, nové vesnice měly veškeré vybavení. K domům, které byly postaveny zdarma, dostali pozemky, semena, hnojiva a navíc byly zřízeny zemědělské banky, jež poskytovaly půjčky. Mnoho arabských majitelů však půdu nepoužívalo a spoléhalo se na kurdské pracovníky, jež by pomohli půdu udržovat.¹⁰⁸

¹⁰⁴ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 61

¹⁰⁵ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 41

¹⁰⁶ Přehrada umístěná na řece Eufrát, vzdálená 40km od města Rakka. Je to největší přehrada v Sýrii, 60m vysoká a 4.5km dlouhá.

¹⁰⁷ ‚Arab Belt‘ Policy in Syria’s Kurdish Region

¹⁰⁸ KREYENBROEK, P., SPERL, S. *The Kurds: a contemporary overview*, s. 162

Kurdské přesídlování bylo efektivní v rámci oddělení a izolaci syrských Kurdů od tureckých a iráckých a jejich možných zásahů a ovlivnění do syrského kurdského nacionalismu. Mimo jiné měla syrská vláda zájem na území Džazíry pro její vodní a ropné zdroje.¹⁰⁹

6 ‚DAMAŠSKÉ JARO‘

V této kapitole popisují příčiny vzniku ‚damašského jara‘ a jeho vliv na kurdská politická hnutí.

Damašské jaro bylo spuštěno smrtí Háfize al-Asada 10. června 2000 a přejímáním předsednictví jeho syna Bašára al-Asada. Hnutí bylo iniciováno řadou damašských intelektuálů a charakterizováno vytvořením neformálních politických fór, které se konaly za účelem podpory otevřených diskuzí o politické a občanské společnosti a jejich reforem. Hnutí nepožadovalo změnu režimu ani nezpochybňovalo legitimitu Bašára al-Asada v následnictví presidentství.¹¹⁰

Nezávislé skupiny pro lidská práva znovuotevřela Kurdské kulturní sdružení Džaládata Bádírchána, etablované v Qámišlí. Jejich úspěchem bylo propuštění několika stovek politických vězňů z vězení Mezze v listopadu 2000. Zdánlivě volný a otevřený politický systém vedl k nadějím na demokratickou cestu země. Začaly se v hojném počtu posílat petice adresované vládě, žádající reformy.¹¹¹

Krokem Bašára al-Asada byly naděje ukončeny. Již v březnu roku 2001 bylo Bádírchánovo Kulturní sdružení uzavřeno a mnoho jeho členů zatčeno. Průkopníci celého hnutí byli rovněž uvězněni spolu s dalšími aktivisty v oblasti lidských práv.¹¹²

7 Kurdské povstání v Qámišlí

V této kapitole se zabývám vypuknutím povstání na fotbalovém zápase v Qámišlí a následnými protestními akcemi.

---

¹⁰⁹ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 43

¹¹⁰ The Damascus Spring.

¹¹¹ GEORGE, A. *Syria: neither bread nor freedom*, s. 178-93

¹¹² YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s.46

V březnu roku 2004 došlo k masovým demonstracím a protivládním shromážděním v kurdských regionech Džazíra, Afrin (Džabal al-Akrad) a Kobání a městech Aleppo a Damašek. K demonstracím takového rozsahu v historii syrských Kurdů doposud nedošlo. Novým významným prvkem byly i kurdské internetové stránky, jež hrály významnou roli v šíření zpráv pomocí fotografií a filmů v mezinárodních médiích.¹¹³

Katalyzátorem nepokojů byl fotbalový zápas proběhnuvší 12. března 2004, mezi týmy al-Džihád (Qámišlí) a al-Futuwah (arabský tým, Dayr al-Zar). Během zápasu začali někteří z arabských fanoušků skandovat s plakáty Saddáma Husajna, což na tribuně vyvolalo šarvátky s hostujícími Kurdy. Obě skupiny na sebe začaly házet kameny a svár nabyl politických rozměrů ve chvíli, kdy Kurdové na plakáty Saddáma Husajna¹¹⁴ zareagovali vlajkou Kurdistánu. Místní bezpečnostní složky začaly střílet do vzduchu, poté i do davu. Devět Kurdů bylo zabito a mnoho dalších zraněno.¹¹⁵

Následujícího dne vyšly desítky tisíc Kurdů do ulic Qámišlí pohřbit mrtvé a vyjádřit svůj hněv nad situací. Demonstranti, nesoucí kurdské vlajky a fotky kurdských vůdců se střetli s policií, která opět použila střelné zbraně a navýšila tak počet mrtvých a zraněných. Zvýšený neklid zúčastněných demonstrantů vyústil v demolici budov. Následkem těchto incidentů bylo mnoho Kurdů žijících v Qámišlí zatčeno, bez ohledu na to, zda byli na demonstraci přítomni.¹¹⁶

Nepokoje v Qámišlí se rozšířili do dalších měst podél severních hranic Sýrie a také do Damašku a Aleppa. Rovněž proběhly opakované protesty damašských studentů proti incidentům v Qámišlí, jež policie násilně potlačila. Stovky studentů bylo zatčeno a následně vyloučeno.¹¹⁷

Na konci března byla finální čísla 43 mrtvých (7 Arabů), stovky zraněných, okolo 2.500 zatčených a přes 40 kurdských studentů vyloučeno z univerzit.¹¹⁸

---

¹¹³ The al-Qamischli Uprising. The Beginning of a new era for Syrian Kurds? s. 3

¹¹⁴ Důvodem hněvu kurdské strany ze skandování s fotkami Saddáma Husajna bylo jeho dlouhodobě cílené potlačování kurdských práv na území Iráku.

¹¹⁵ The al-Qamischli Uprising. The Beginning of a new era for Syrian Kurds? s. 6

¹¹⁶ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 50

¹¹⁷ YILDIZ, K. *The Kurds in Syria; The Forgotten People*, s. 51

¹¹⁸ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 116

Zůstává nejasné, proč syrský režim, který se tradičně snažil získat spolupráci s některými kurdskými komunitami či jednotlivci, reagoval tak násilným způsobem a riskoval tak konflikt s nepředvídatelnými důsledky. Kurdští nacionalisté zastávají názor, že šlo o součást spiknutí některého odvětví syrské vlády s cílem vyprovokovat Kurdy a tím odstranili vůdce jejich politických stran. Především pak Yekiti a PYD.¹¹⁹

8 KURDSKÉ POLITICKÉ STRANY

V této kapitole se soustředím na přední kurdské politické strany, jež prokazují největší aktivitu a vliv. Zaměřím se na vznik stran, jejich politické cíle a případnou spolupráci či sdružení.

Většina kurdských politických stran v Sýrii má stejný původ a často se od sebe v ideologické i politické rovině příliš neliší. Ne ojediněle se odehrávaly střety mezi členy stran v důsledku tlaku a infiltrace režimu. Na vývoj kurdských politických hnutí měl silný vliv i vývoj v okolních kurdských oblastech jako Turecko či Irák.

První oficiální odštěpení z Kurdské demokratické strany v Sýrii (SKDP, vznik 1957) proběhlo roku 1965, v jehož důsledku byly vytvořeny 2 významné strany: *Kurdská demokratická strana v Sýrii* a *Kurdská demokratická pokroková strana v Sýrii*. Vznik dalších politických stran a aliancí v průběhu času vychází jejich štěpením či dělením.

Předpokládá se, že před vypuknutím syrské krize existovalo 17 kurdských politických stran.¹²⁰

- Strana Yekiti

Strana Yekiti byla vytvořena přeskupením několika kurdských partyzánských skupin různého původu. Vznikla spojením Kurdské rolnické strany, strany Trotskyite a dalších tří menších stran, především na popud Marwána 'Uthmána,

---

¹¹⁹ tamtéž, s.120

¹²⁰ Kurdish Movements in Syria. 2012, s. 16-18

v roce 1992. Vedoucími lídry byly Fuád Aliko, Hasan Sálíh, Isma'íl Amo a Muhi ad-Dín Šajch Ali.

Hlavní témata:

- Zavedení kurdského jazyka jako oficiální jazyk kurdských regionů
- Umožnění vzniku lokálních rozhlasových a televizních vysílacích kanálů v kurdských oblastech
- Uznání festivalu Newrúz jako národní svátek
- Kurdskou organizaci a vedení ve všech úřadech, shromážděních a ředitelstvích v kurdských oblastech.¹²¹

- Kurdská demokratická pokroková strana (KDPP)

Strana vzniknuvší roku 1965 odtržením od Kurdské demokratické strany v Sýrii, od té doby držící vedoucí postavení mezi syrskými Kurdy. Vedoucí strany Abdulhamid Hadži Dervíš je nejvýše postaveným politikem mezi syrskými Kurdy. Od vzniku strany zastával pozici generálního tajemníka (47 let) a udržoval osobní vztahy s předními straníky kurdských stran na mnoha místech včetně Turecka.

Hlavní témata:

- zahrnutí všech menšin do nové syrské vlády
- vytvoření decentralizační struktury v Sýrii
- uznání kurdských politických a kulturních práv v ústavě
- odmítnutí jakékoli vnější intervence v Sýrii.

- Kurdská strana rovnosti (KEP)

Strana vzniknuvší roku 1992 odtržením od KDPP. Vůdcem se stal Aziz Dawe, bývalý výkonný člen KDPP. Strana se stala členem Kurdského vlasteneckého hnutí (KPM) a Kurdského národního shromáždění (KNC).

---

¹²¹ TEJEL, J. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*, s. 111

- Kurdská vlastenecká strana v Sýrii (KPP)

Strana vzniknuvší v roce 1998 odtrhnutím od KDPP. Vůdcem se stal Táhir Sadun Sifuk. Strana se stala členem KPM a KNC.

- Kurdská strana svobody v Sýrii (KFP)

Strana v politických kruzích známá také jako ‚Azadi‘. Vzniká odtržením od SKDP, v roce 1980 se mění název na Kurdskou lidovou stranu a v roce 1991 se opět dělí. S odtržením si jedna část jméno nechává a další se přidává ke straně Yekiti. V roce 2005 někteří členové Kurdské levicové strany (pod vedením Hajrettina Murata) a kurdské lidové unie (pod vedením Mustafí Kuma) spojují své síly s jejich a vytváří tak stranu Azadi. Na kongresu strany v říjnu 2011 byl Mustafa Kuma zvolen generálním sekretářem strany.

Azadi se stala jednou z nejefektivnějších stran. Svoji schopnost prokázala při povstání v Qámišlí, a při demonstracích vedených proti Bašáru al-Asadovi roku 2011, kdy se stala jedním z předních iniciátorů.

Stala se členem KPM a KNC.

- Kurdská levicová strana v Sýrii

Strana vzniknuvší v roce 1997, odtržením od KDPP s vůdcem a zakladatelem Muhammadem Músa Muhammad. V roce 2012 se strana rozdělila v důsledku neshod s vedením na dvě části. Kurdská levicová strana (kongres) s Muhammadem Músa ve vedení a Kurdská levicová strana (ústřední výbor) ve vedení s Šelalem Geddo.

Obě části se staly členem KPM a KNC.

- Kurdská strana demokratické unie v Sýrii (KDUP)

Vzniká odtržením se od strany Yekiti, ve vedení s Ismaílem Omarem. KDUP byla schopna rozpoutat několik demonstrací ve městech jako je Aleppo, Kobání a Afrin. Po smrti Omara však strana vliv a moc značně ztrácela. Stala se členem KPM a KNC.

- Kurdská unijní strana v Sýrii (KUP)

Strana vzniká v roce 1999 s vedením 'Ismáila Hami. Zastřešovací organizací jí byla strana Yekiti, jež podporovala podpůrce a organizátory demonstrací za kurdskou věc. V minulosti podpořila damašskou deklaraci a přidala se do koalice Národní svaz jednotek pro demokratickou změnu, jež je soupeřem Syrskému národnímu shromáždění. V srpnu 2011 se strana z formace stáhla a přidala se k KPM a KNC.

Hlavní témata:

- Nutná změna syrského politického systému, současný režim již nemá legitimitu, avšak nevyzývá ke svržení.
- Kurdský problém by měl být vyřešen v rámci demokracie.
- Požadují ústavní záruky týkající se kurdských práv.
- Dále požadují uznání kurdského jazyka jako druhý oficiální jazyk v ústavě a kurdskou samosprávu v oblastech s většinovou kurdskou populací.

- Kurdská demokratická strana v Sýrii (SKDP)

Jedna z následnických stran první kurdské politické strany v Sýrii. Od jejího založení proběhlo mnoho odtržení, čímž se snížil i její vliv. V době před vypuknutím občanské války fungovaly 3 politické strany nesoucí tentýž název (SKDP).

Nejvlivnější z těchto stran byla SKDP Al Parti, vedená Abdulhakimem Bašárem. Stal se prvním lídrem Kurdského národního shromáždění (KNC), na jejímž vzniku se podílel.

Strana se stala členem KNC i KPM.

Hlavní témata:

- Vznik provincie z oblastí Qámišlí a Afrin
- Obstarat všem Kurdům na území Sýrie průkazy totožnosti
- Uzákonit kurdský jazyk jakožto oficiální jazyk v Sýrii
- Vnější intervence by mohla vést k občanské válce
- Jediné řešení pro Sýrii je federalismus
- Kurdské oblasti nemohou být zachráněny skrze ozbrojený odpor

- Syrsko-kurdská demokratická strana

Strana vzniknuvší v roce 1997 s vedením Džamala Baqi Mula Mahmud. Strana se stala členem KPM a KNC.

- Kurdská demokratická strana v Sýrii – skupina Nasredína Ibrahim

Strana vzniknuvší po oddělení od původní SKDP, stala se členem KPM i KNC.

- Kurdská demokratická strana v Sýrii – skupina Abdurrahmana Aluji

Strana vzniknuvší v roce 2007, oddělením od SKDP Nasredína Ibrahim s přívlastkem Aluji Al Parti. Po smrti Abdurrahmana Aluji strana ztrácí ve velké míře vliv.

- Kurdské hnutí budoucnosti v Sýrii

Tato strana reprezentuje nové hnutí uvnitř kurdské politiky, vzniknuvší v roce 2005. Zakladatelem hnutí byl Mišal Tammo. Po 20 let se podílel na fungování Kurdské lidové strany (založena Saláhem Bedreddin), v roce 1999 ze strany odešel. Založil NGO – Výbor pro obrodu občanské společnosti a podílel se na organizaci Bádírchánova kulturního fóra v Qámišli.

V květnu 2009 byl Tammo odsouzen odnětím svobody na 3 roky. Po jeho propuštění režimem v červnu 2011 na něj byly spáchány 2 atentáty, oba v Qámišli, přičemž druhému podlehl.

Strana není členem KNC.

Hlavní myšlenky:

- Režim by měl být svržen. Evropa nebo USA by měly svržení režimu pomoci prostřednictvím ekonomického embarga nebo politického tlaku
- Vytvoření civilní a demokratické Sýrie, kde budou uznány práva různých etnických skupin
- Sepsání Ústavy

- Sjednocená demokratická strana (PYD)

Strana založená v roce 2003, za pomoci vyšších činitelů irácké strany PKK, jež v Sýrii sídlili mnoho let, avšak utekli do severního Iráku důsledkem tlaku režimu al-Asada. V průběhu roku 2011, po vypuknutí povstání v Sýrii, se většina členů začala vracet. V novém prostředí PYD otevírala kurdské jazykové školy, kulturní centra a kanceláře strany, se souhlasem Assadova režimu.

Strana byla vedena Fuatem Omarem v letech 2003 – 2010. V roce 2010 se předsedou PYD stává Sálíh Muhammad Muslim a spolupředsedkyní Asia Abdullah roku 2012.

V únoru 2016 otevřela svoji první zastupitelskou kancelář v cizí zemi, a to v Moskvě.¹²²

Hlavní myšlenky:

- Demokratická autonomie v kurdských oblastech beze změny režimu
- Vnější intervence by mohly zvýšit vliv Turecka na Sýrii, což by přispělo především Muslimskému bratrstvu v Sýrii.
- Právo syrských Kurdů na sebeurčení a řešení kurdského problému na základě demokratizace

- Kurdská strana dohody v Sýrii – Wifaq, Rekeftin

Strana založená v roce 2004 Kemalem Sahinem, jež byl v únoru 2005 zabit PKK v severním Iráku. Současnými lídry strany jsou Fawzi Šingar a Nezhed Muhammad.

Strana se stala členem KPM a KNC.

Hlavní myšlenky:

- Dříve nebo později v Sýrii proběhne mezinárodní intervence. Potom by Kurdové měli převzít kontrolu nad územím Hasaka.
- Jediným východiskem pro Sýrii je federalismus. Sýrie by měla být rozdělena do 4 obvodů: centrální okres (střed a východ země), západní

---

¹²² Syria's Kurds to open first European office in Moscow. 2016

okres (západní provincie a severozápad země), severní a jižní okres (drúzské území blízko Libanonu a Izraele)

Požadavky kurdských politických stran se navzájem liší, a to i uvnitř stejných koalicí. Snahy o vyřešení těchto střetů se konaly na zasedání v Erbilu uspořádaném Kurdskou národní radou, kde se strany usnesly na několika společných požadavcích: sebeurčení, demokracie, autonomie, parlamentní a pluralitní systém.

Většina stran se shodla na nutnosti federalismu, avšak tato otázka vytvořila mezi Kurdy největší názorové dělení. Protidůvody byla především silná arabská opozice vůči jakémukoli způsobu federalismu a také vliv takového systému na tureckou politiku, jež by mohl zvýšit její roli na kurdský vývoj v Sýrii.

Dalším problematickým tématem byla otázka autonomie, na niž neměli ani jednotnou charakteristiku. Do popředí se dostala charakteristika strany KDPP, jež žádá jednotný parlament řídící Sýrii i Kurdy, zastoupený v parlamentu v řádném poměru k jejich populačnímu zastoupení. V rámci takového systému by politická a kulturní kurdská práva měla být zaštitěna ústavou. V souladu s tímto by se užíval kurdský jazyk ve vzdělávacích a kulturních oblastech, stejně jako v kurdských administrativních a politických záležitostech. Tento přístup byl obecně podporován arabskými stranami.

Kurdské národní shromáždění (KNC)

KNC je zastřešovací organizace, která byla vytvořena po zasedání v Qámišlí 26. – 27. října 2011. Tato rada měla poskytnout výhodu v jednání s dalšími opozičními organizace a vytvořit jednotný národní program.

Zasedání se účastnilo 257 lidí, 100 z nich bylo členy politických stran, a zbytek zástupci různých dalších skupin. Participovaly se všechny zmíněné politické strany, kromě PYD, Hnutí budoucnosti, Aluji KDP a Rekeftin, jež jsou členy Kurdského vlasteneckého hnutí založeného v květnu 2011.

Výsledkem konference bylo vytvoření výkonného výboru o 45 členech, zástupci politických stran a mládežnických skupin. Zasedání rovněž zavdalo vzniku Kurdského vlasteneckého hnutí.

Nejdůležitějšími shodnými požadavky byly:

- Krize v Sýrii může být překonána pouze prostřednictvím změny autoritářského a totalitního systému. Namísto stávajícího režimu by měl být nastolen systém demokratičtější, pluralitní, parlamentní a měla by být vytvořena decentralizační struktura
- Bezpečnostní síly a armáda by měla být z měst stáhnuta
- Uznání kurdského obyvatelstva součástí syrské populace, jakožto etnika s vlastním historickým územím, sociální, národní a historickou strukturou uvnitř Sýrie. Demokratické vyřešení kurdského problému akceptací sebeurčení ve sjednoceném syrském státě.
- Svoboda náboženského vyznání a menšinová práva zakotvená v ústavě
- KPC slibuje spolupráci se všemi kurdskými opozičními hnutími akceptující většinové požadavky shromáždění.
- Členství kurdských stran v syrských opozičních hnutích by mělo být ukončeno

Druhé zasedání shromáždění se konalo 28 – 29. ledna 2012 v Erbilu.

Deklarované cíle zasedání byly:

- Shromáždit kurdské intelektuály a členy občanské společnosti a společně řešit problémy syrských Kurdů
- Zavést mírný přístup k požadavkům syrských Kurdů
- Zjistit případné následky po pádu režimu al-Asada a usilovat o ochranu Kurdů
- Spojit kurdské strany v Sýrii pod jednu střechu

Během tohoto zasedání byl vytvořen nový výkonný výbor, sestávající se ze 47 členů. Kromě 22 členů z 11 stran byly přidány zástupci nevládních organizací, mládežnické skupiny, ženské kluby a někteří nezávislí aktivisté.

Jediné strany, které se ke shromáždění nepřipojily, byly PYD a Hnutí budoucnosti.¹²³

9 SYRSKÉ ‚ARABSKÉ JARO‘

V této kapitole se zaměřím na vypuknutí ‚arabského jara‘ v Sýrii a s ním souvisejícího ‚kurdského jara‘. Dále se soustředím na zabití kurdského opozičního lídra Mišala Tammo a následně spuštěnými demonstracemi. Blíže představím zvyšující se vliv strany PYD a Sáliha Muslima Muhammada a rovněž otázku kurdské autonomie v Sýrii.

Vlna protestů volající po větší svobodě, dodržování lidských práv a zlepšení životních podmínek na celém arabském světě, dosáhla syrské hranice 18. března 2011. Mnoho Kurdů vyšlo do ulic, demonstrujíc proti ba‘thistickému režimu.¹²⁴

Na počátku revoluce zorganizovala syrská vláda masivní naturalizaci migrantů bez státního občanství, nabízejíc tak více jak 300.000 Kurdů syrské občanství ke zmírnění nepokojů. Bašár al-Asad poslal několik zástupců za lídry kurdských politických stran, vyslechnout jejich požadavky. Navíc propustil několik politických vězňů, zahrnujíc Mišala Tammo, Hasana Sáliha a Sáliha Muslima. Ostatní kurdští lídři setkání s al-Asadem odmítli.¹²⁵

9.1 ‚Kurdské jaro‘

Vývoj ‚kurdského jara‘, v rámci toho arabského, se vyvíjel již nějaký čas předtím. Kurdský odpor v Sýrii postupně rostl v centrum celého ‚kurdského jara‘ a stal se hlavním bodem vzplanutí v regionální geopolitické situaci. Hlavní protesty začaly po zavraždění Mišala Tammo, následně se však participovaly i v mnohem větších vzpourách proti režimu al-Asada.

S rostoucím vlivem syrského výsledku se do povstání rychle zapojily zájmy okolních států. Turecko se obávalo, že násilnosti překročí turecké hranice a další

---

¹²³ Kurdish movements in Syria. 2012, str. 18 - 27

¹²⁴ Arab Spring: A Research & Study Guide. 2016

¹²⁵ MUHAMMED, J. Perspective on the Syrian Kurds after the Arab Spring: The Pressure and the Penalties. 2015

obavou bylo i možné roznění vlastních kurdských problémů, především z důvodu propojení turecké PKK se syrskou PYD, v čele se Sálihem Muhammadem, jehož vliv v Sýrii stoupal. Proto Turecko začalo podporovat opoziční Syrské národní shromáždění.¹²⁶

Írán, jež cítil hrozbu v hrozícím pádu hlavní spojenecké zemi Blízkého východu, podpořil al-Asadův režim, stejně jako nově šíitský Irák podpořil Alawity, Hizballáh se rovněž postavil na stranu al-Asada.

Sunnitsky většinové KRG¹²⁷ se připojilo k al-Asadově opozici, čímž strana získala spojence v Turecku. Ne však s tureckým PKK a sesterským PYD, jež částečně podporovaly al-Asada.

Syrští Kurdové byli mezi sebou opět názorově nejednotní. Na jedné straně PYD a Lidová rada, na straně druhé Kurdské národní shromáždění s většinou zástupců kurdských politických stran.

Saúdská Arábie a Jordánsko podpořili syrskou opozici, stejně jako USA a EU. Rusko a Čína pokračovaly v podpoře a zásobování al-Asada.¹²⁸

9.2 Mišal Tammo (1957 – 2011)

Charismatický, 53-letý lídr Kurdského hnutí budoucnosti v Sýrii, který prokázal empatii se syrskými mladými demonstranty proti Bašáru al-Asadovi. Se svými temperamentními projevy byl kolem sebe schopný seskupit syrské Kurdy. Kritizoval nejenom al-Asadovu politiku, ale rovněž kurdské lídry klasických kurdských politických stran. Brzy se stal ikonou mladých demonstrantů a prohlášen za nového lídra revolučního hnutí.¹²⁹

Dne 7. října 2011 byl na Tamma spáchán atentát, cestou na politické zasedání, jemuž podlehl. Jeho žena a šest dětí byly při útoku rovněž zraněny.¹³⁰

Syrské kurdské skupiny vinily z atentátu syrskou vládu. Ta však jakýkoli podíl odmítla a vinila zahraniční interference, spekulativně Turecko, s cílem vyvolat

---

¹²⁶ GUNTER, M. The Kurdsich Spring, s. 7

¹²⁷ Oficiální vládnoucí těleso v iráckém Kurdistánu

¹²⁸ GUNTER, M. The Kurdsich Spring, s. 8

¹²⁹ MUHAMMED, J. Perspective on the Syrian Kurds after the Arab Spring: The Pressure and the Penalties. 2015

¹³⁰ GUNTER, M. The Kurdsich Spring, s. 8

chaos, jež by vedl ke kurdkému ozbrojenému povstání. Další podezření padalo i na PYD.¹³¹

Při pohřebním průvodu vyšlo 50.000 lidí do ulic, skandujíc hesla proti syrskému režimu. Situaci spojenou se smrtí Tamma lze vnímat jako možný důvod největší demonstrace v kurdké oblasti od vypuknutí arabského jara. Bezpečnostní síly zabily 6 demonstrantů. Další obrovské demonstrace byly rozpoutány na předměstích Aleppo, Latákie a Hasaky. Menší protesty se konaly i před syrskými ambasádami v Berlíně, Vídni, Londýně a Ženevě. Další protesty na vyjádření soucitu se konaly v UK, Francii, Nizozemí. Atentát na Tamma přispěl k rostoucímu kurdkému odhodlání bojovat za práva a svobodu a zároveň dopomohl ke kurdké jednotnosti.

Socha zesnulého Háfize al-Asada ve městě Amouda byla podruhé zničena a rakev Mišala byla umístěna na podstavci bývalého prezidenta Sýrie.¹³²

9.3 Vzestup Sáliha Muslim Muhammad a jeho strany PYD

Sálih Muslim Muhammad, narozen 1951, uprchl před syrským režimem do Golanských výšin v iráckém Kurdistánu, kde spolupracoval s PKK. V říjnu 2010 mu byl povolen návrat do Sýrie, kde se rychle stal úspěšným lídrem sestřiné PYD.

Bývalý prezident Háfiz al-Asad za jeho vlády udělil PKK virtuální alianci a zaručení bezpečného bydlení v Sýrii až do doby, kdy Turecko hrozilo válkou v roce 1998, pokud nepodepíše Adenskou dohodu, která donutila Sýrii vydat PKK Turecku. Když se Turecko postavilo na stranu opozice, syrský režim opět vytáhl PKK kartu, pozval Sáliha Muhammada zpět s povolením volného operování na území. Sálih zaujal silně opoziční postavení proti Turecku a jeho vlivu na KNC, jež označil za větší nepřátele než al-Asad.¹³³ Výsledkem bylo, že strana PYD byla jedinou kurdkou stranou, která bojkotovala KNC shromáždění.

---

¹³¹ Syrian Kurdish activist Mishaal al-Tammo shot dead. 2011

¹³² MUHAMMED, J. Perspective on the Syrian Kurds after the Arab Spring: The Pressure and the Penalties. 2015

¹³³ GUNTER, M. The Kurdsich Spring, s. 11

Spojenectví PYD s al-Asadovým režimem však bylo pouze částečné, implicitní, dočasné a taktické.

Postoje Sáliha a jeho strany Kurdského svobodného hnutí, zcela odmítaly klasické modely jako federalismus, samosprávu a autonomii s tím, že jejich cílem je vytvoření nové kurdské společnosti se svobodným obyvatelstvem a jejich svobodnou vůlí. Naproti tomu požadoval ústavní uznání Kurdů jako druhého etnika v Sýrii.¹³⁴

9.4 Otázka kurdské autonomie v Sýrii

V červnu 2012 syrská vláda stáhla většinu vojenských jednotek z kurdských regionů a severovýchodní Sýrie, aby se více soustředil na udržení pozice v centrálních městech Damašku a Aleppu.¹³⁵ Kurdové v oblasti rychle zformovali místní parlament a vládu. Nová vítězí kurdská pozice v Sýrii vyvolala v Turecku silné obavy o vlastní nespokojené kurdské obyvatelstvo a případné ovlivnění syrskou situací na PKK.

Tyto obavy však byly spíše přehnané, neboť ustavičná kurdská nejednotnost jejich postavení silně oslabovala a činila z nich spíše jen dočasné prospěcháře z probíhající občanské války. Barzáního KRG¹³⁶, ve spojení s Tureckem, by v případě konce války bylo schopno zkrotit kurdské ambice, především pak PYD. Rovněž neustálé násilí mezi PYD a KNC a mezi PYD a syrskou arabskou opozicí vyvolává dojem války všech proti všem.¹³⁷

10 SYRSKÁ KRIZE

V této kapitole se zaměřím na charakteristiku událostí, jež zapříčinily vznik do dnes probíhající syrské krize a jejímu vlivu na Kurdy v Sýrii.

Po pěti letech sektářského násilí je země rozložena na sutiny a v podstatě rozdělena na několik válčících malých států:

---

¹³⁴ Interview with Salih Muslim Muhammad, President of PYD. 2011

¹³⁵ GUNTER, M. The Kurdsich Spring, s. 13

¹³⁶ Oficiální vládnoucí orgán převážně kurdské oblasti severního Iráku (jižní Kurdistan).

¹³⁷ International support of Kurdish uprising in Syria. 2013

- syrské území vedené Bašárem al-Asadem, jež kontroluje zalidněná městská centra ve východní Sýrii podél hlavní třídy Damašek – Latákia
- državy a enklávy držené al-Asadovou opozicí v severní a jižní Sýrii
- rozléhající se džihádistický stát ve východní syrské poušti pod černým praporem islámského státu
- Kontinuální kurdský stát podél turecko-syrských hranic. V březnu tohoto roku syrští Kurdové vyhlásili ustanovení federální vlády v severní Sýrii¹³⁸

Ačkoli prvotní povstání proti stávajícímu režimu Kurdové uvítali se značnou participací, na navazující občanské válce se již tolik nepodíleli a zachovali tak svá sporá vojska neporušená. Když v červnu 2012 al-Asad odvolal svá vojska z kurdských oblastí (mimo Qámišlí a Džazíru), PYD se chopila příležitosti a obsadila většinu měst s kurdskou majoritou bez jakéhokoli odporu.¹³⁹ V srpnu 2012 již byla téměř všechna kurdská města (s výjimkou Qámišlí a Hasaky) nekrvavě obsazena YPG – nově zformované křídlo PYD.¹⁴⁰

Koncem roku 2013 Kurdové založili tři autonomní enklávy (kantony): jednu v severozápadní části Sýrie okolo Afrinu, na severu obklíčenou Tureckem a na jihu vojenskými jednotkami al-Nusrá¹⁴¹, druhou na severu Sýrie okolo Kobání a třetí v nejvýchodnějším okraji severní Sýrie kolem Qámišlí – město rozdělené mezi YPG a Asadův režim.¹⁴² Inspirováni teorií Öcalana o demokratickém konfederalismu, se PYD rozhodlo realizovat radikální politický, ideologický a hospodářský experiment v západní části Kurdistánu – Rojavě. Politický a ekonomický program PYD nesl sekularismus, rovnostářství, socialismus a náboženskou toleranci.¹⁴³

¹³⁸ Syria civil war: Kurds declare federal region in north. 2016

¹³⁹ MARKEY, P. After Quiet Revolt, Power Struggle Looms for Syria's Kurds, 2012

VELA, J. In Syria, Clashes between Arab Rebels, Kurds. 2012

¹⁴⁰ Města bez kurdské většiny, jako např. Ras al-Ayn, zůstala rozdělena mezi PYD a anti-assadovu opozici do roku 2013 - 2014

¹⁴¹ Syrská vojenská organizace účastníci se občanské války v Sýrii, napojená na teroristickou organizaci Al-Káida, jejímž cílem je vytvoření islámského státu na území Sýrie.

¹⁴² SOLOMON, E. Special Report: Amid Syria's Violence, Kurds Carve Out Autonomy. 2014

¹⁴³ ENZINNA, W. A Dream of Secular Utopia in ISIS' Backyard. 2015

CARNE, R. Power to the people: a Syrian experiment in democracy. 2015

V prvních šesti měsících roku 2014 čelili syrští Kurdové tlaku Islámského státu – nové džihádistické skupiny, jež vedla násilné nájezdy z města Ramadi ve středním Iráku do Tell Abyadu a Aleppa v severní Sýrii. V červnu 2014 započal Islámský stát v Iráku bleskovou válku, která vyvrcholila obsazením Mosulu a územím k hlavnímu městu Bagdád. Stejně bleskové války džihádisté opakovaly i na území Sýrie. V září 2014 Islámský stát obsadil hlavní město druhého kurdského kantonu, Kobání, a na začátku října stál na pokraji vítězství.

Tato situace otrásla kurdskými diasporami a komunitami po celém Blízkém východě a Evropě a nabudila Kurdy k akci. V Turecku začaly silné protesty proti, do té doby probíhající, stagnaci a apatii k situaci sousedící Sýrie.¹⁴⁴ Z celé Evropy a Blízkého východu přicházeli do Kobání bojovníci proti Islámskému státu. Zvyšujícím se tlaku ustoupil i Barzání, jež odložil dlouhotrvající spory s PYD a vyslal expediční armádu na pomoc proti obléhání města a prokázal tak vzácnou kurdskou solidaritu. Dne 15. března 2015 byl Islámský stát poražen, s utržením největších ztrát do té doby.¹⁴⁵

Dne 27. září 2015 se do krize zapojily i americké vojenské síly, a poprvé tak uskutečnily spolupráci s YPG, která přervává dodnes i přes razantní odpor Turecka. Leteckými údery zacílily džihádisty soustředěné v Kobání, čímž přispěly k definitivnímu vyhnání z této oblasti. Následně, za pokračující spolupráce s americkými leteckými silami, a podpory několika spojeneckých kontingentů Svobodné syrské armády, obsadila YPG strategické město Tell Abyad. Koncem června 2015 spojila YPG kantony Kobání a Džazíra (Qámišlí) a postoupila pouhých 50 kilometrů severně od hlavního města Islámského státu Raqqa.¹⁴⁶

Na začátku června 2015 džihádisté obsadili téměř polovinu Hasaky (dříve rozděleno mezi YPG a al-Asada). V srpnu téhož roku YPG džihádisty vyhnala a celou oblast obsadila. Akce se podařila za vůbec první spolupráce YPG s vojenskými silami věrné al-Asadovu režimu. PYD vůči al-Asadovi stále

---

¹⁴⁴ Násilné protesty zuřily 3 dny (8. – 10. října 2014), po celém jihovýchodním a východním Turecku, a zemřelo při něm celkem 34 lidí. Rozzlobené kurdské davy uklidnily až výzvy Öcalana.

¹⁴⁵ Syria's Kurds: A Struggle Within a Struggle, s. 22-40

¹⁴⁶ PERRY, T., BASSAM L. Syria Kurds Seize Town from Islamic State near 'Capital'. 23. 6. 2015

zastává politiku ‚žádná válka, ani mír‘, ačkoli se rétoricky střetávají jen zřídka a společně sdílí pravomoce nad územími Qamišlí a Hasaka.¹⁴⁷

11 SOUČASNÁ SITUACE (BŘEZEN 2016)

V této kapitole se zaměřím na současnou kurdskou situaci a její participaci na probíhající syrské krizi. Rovněž představím současné kurdské politické požadavky a činnosti. Informace se týkají událostí platné k březnu 2016.

Na začátku roku 2016 vypadala situace pro Kurdy slibně. Podařilo se jim vyhnat Islámský stát z většiny území s kurdskou majoritou, prosperující z ochrany velmocí proti Turecku a Islámskému státu a zrealizovali radikální politický projekt v Rojavě. Na druhou stranu si jsou vědomi, že úspěchy na bitevním poli neznamenaají legitimitu a autoritu na periferii a mezinárodní scéně. Opozice al-Asada má stále daleko větší legitimitu a autoritu než PYD, a to navzdory skutečnosti, že mocná ruská opozice zničila svoji politickou a vojenskou základnu na přelomu roku 2015 a 2016.¹⁴⁸

Přestože PYD udržuje spolupráci s USA v boji proti Islámskému státu, USA nikdy neprojevila žádné diplomatické iniciativy, aby tím nezhoršila vztahy s Tureckem. S takovýmto omezením se neztotožňuje Rusko, především od sestřelení ruského válečného letadla Tureckem v listopadu 2014, kdy jejich vztahy dosáhly dna. Rusové zahájili otevřenou spolupráci s PYD. V lednu 2016 Moskva trvala na účasti zástupce PYD na konaných mírových rozhovorech v Ženevě, na což Turecko hrozilo bojkotem mírových konferencí. Spolupráce s Ruskem vzrostla otevřením konzulátu v Moskvě a dále pokračuje nejen v diplomatických, ale i vojenských záležitostech.

S ruskou leteckou podporou PYD na počátku února 2016 postupovala na sever od Aleppa, na úkor povstaleckých tureckých spojenců v napadeném území mezi kantony Afrin a Kobání. Ankara nařídila dělostřeleckou palbu proti postupujícím jednotkám PYD poté, co 10. února dosáhly okolí Azaz.¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ HAKAN, S. Kurds Battle Assad's Forces in Syria, Opening New Front in Civil War. 2015

¹⁴⁸ HASSAN, H., BARABANDI, B. Kurds Can't Be Syria's Saviors. 2015

¹⁴⁹ TISDALL, S. Turkey's Rising Tensions with Russia over Kurds Puts Erdoğan in a Corner. 2016

Za pokračující spolupráce s americkými leteckými silami, vtrhly v polovině února jednotky YPG na území ISIS poblíž Hasaky, podél řeky Chábur, a dobyli město al-Šaddadi 19. února.¹⁵⁰ Po tomto úspěchu zůstalo město Raqqa jedinou významnou pevností ISIS v severní Sýrii.¹⁵¹

PYD současně implementuje metodickou a pragmatickou strategii. YPG spolupracuje s ruským letectvem západně od řeky Eufrat od doby, co se Washington rozhodl nenarušit již nyní křehké vztahy s Tureckem. Zároveň YPG pokračuje v konstruktivní spolupráci s americkým letectvem na východ od řeky Eufrat, k čemuž Turecko námitek nemá. Probíhající operace proti hlavnímu městu ISIS prokáže životaschopnost spojení mezi syrskými Kurdy, Ruskem a USA. Washington by dal přednost kurdkému osvobození města, zatímco Rusko by zvolilo převzetí režimu. V současné době se Kurdové i al-Asad těší výraznému náskoku v pokusech o převzetí města Raqqa. Takový výsledek by znamenal výrazné zvýšení mezinárodní legitimacy a autority PYD a zároveň oslabil opozici západu a anti IS koalice, s perspektivou vzniku kurdské autonomie v Sýrii.¹⁵²

---

¹⁵⁰ SDF Liberate the Entire Town of Shaddadi. 2016

¹⁵¹ WILGENBURG, W. Kurds Celebrate Capture of Key IS Stronghold in Syria. 2016

¹⁵² NASHASHIBI, S. Kurds: Pawns and Kings in Syria and Iraq? 2016
The Kurds' Push for Self-Rule in Syria, 2016

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjištění povahy a vývoje politických aktivit syrských Kurdů a činností kurdských politických stran od 20. století do současnosti a míry jejich vlivu na syrskou politiku a současnou syrskou krizi.

V období od počátku 20. století lze hovořit o represí a potlačování kurdských práv buď více či méně, v závislosti na současném státním útvaru a držení moci. Francouzský mandát nad Sýrií a Libanonem s jeho promeňštinovou politikou, poskytl Kurdům poměrně uvolněné prostředí vhodné pro růst počínajícího kurdského nacionalismu. Ačkoli zatím nebylo zformováno žádné oficiální hnutí, vlivnější městské kurdské rodiny měly možnost zasahovat do řízení politiky státu.

S rostoucím arabským nacionalismem a prohlubující se nevraživostí mezi Kurdy a Araby, rostla i nutnost vyřešení kurdského uspořádání. Od počátku těchto snah Kurdy provází problém vzájemné nejednotnosti v požadavcích a cílech, což je jako etnikum i jako případné politické zastoupení vždy oslabovalo. Prvním kurdským politickým hnutím se roku 1927 stává hnutí nesoucí název Khoybun, jehož primárními cíly byla podpora kurdské národní věci a nasměrování kurdských politických aktivit proti tureckému vlivu.

Kurdské snahy o participaci na vedení státu jsou patrné v době získání syrské nezávislosti, konkrétně během armádních převratů v letech 1949 – 1954. Tato přímá kurdská účast na politických změnách byla zapříčiněna především početným kurdským zastoupením v syrské armádě. V době státní nestability se dvakrát ujal vedení kurdský představitel, avšak nikdy ne na dlouhou dobu. Neúspěch byl zapříčiněn jak už vzájemnou neschopností shody a spolupráce, tak i snahami o prosazení dalších Kurdů na důležité státní posty. S většinově zastoupeným kurdským vedením státu nesouhlasili arabští představitelé a proti takové možnosti silně zakročili.

Další dávka Kurdské represe v syrském státu nastává s vzestupem egyptského prezidenta Džamála Abd an-Násira a jeho panarabismu. Se vznikem Sjednocené arabské republiky jsou všechny kurdské aktivity zakázány a zároveň

se rozjíždí silná kampaň proti Kurdům a jejich vyobrazování jako hrozby společnosti, separatisty, sionistické kolaboranty apod.

Roku 1956 vzniká první kurdská politická strana nesoucí název Kurdská demokratická strana. Ačkoli trvalo nějaký čas, než byla strana schopná fungování, měla zásadní vliv na pozdější kurdský politický vývoj. Cílem strany byla podpora kurdských kulturních práv, touha po kurdské politické reprezentaci, prohloubení kurdského vzdělávání, s cílem potlačit negativní cítění společnosti vůči Kurdům, dále ekonomický rozvoj a snahy o demokratické změny.

S nástupem strany Ba'ath k moci se uskutečňování těchto cílů nedočkal naplnění a represe více či méně nadále pokračovala. S převzetím prezidentského křesla Bašárem al-Asadem se kurdské kulturní i politické podmínky zlepšují. Potlačování kurdských kulturních podmínek se uvolňuje a Kurdové dostávají prostor v politickém zastoupení. Nadále však pokračují spory se syrskou vládou o kurdskou autonomii a také neshody uvnitř kurdských politických stran i mezi sebou navzájem.

Dnes v Sýrii existují kurdská hnutí s dlouhodobějším trváním a vlastní vnitřní dynamikou, reagujících na regionální dění. Vzhledem k odlišným názorům představitelů jednoho hnutí trpí kurdská politická reprezentace špatnou organizací a nejednotností. Mnoho stran se v krátkém čase po vzniku opět rozpustí z důvodu vnitřních konfliktů.

V současnosti vznikající strany často nesou stejné názvy a politické programy, týkající se budoucnosti syrských Kurdů a jejich požadavků, se liší. V poslední době se však projevuje větší snaha shodnout se na společném stanovisku, především díky vzniku KNC. Strana PYD (dnešní nejmocnější kurdská strana) se projevuje jako nejlépe připravená jak ve své organizaci, tak i ve svých politických cílech.

Syrští Kurdové tvoří po Arabech druhou největší státní složku, zhruba 9% z celkové syrské populace. Kurdské požadavky na vznik demokratického federálního systému v Rojavě a severní Sýrii byl jak syrskou opozicí, tak syrským režimem razantně zamítnut, a to i na mírových rozhovorech v Ženevě III., kde nebyla povolena účast strany PYD. Oficiální prohlášení opozičních stran

a režimu je jednota celistvého syrského státu, kde různé komunity, národy a etnika společně žijí v míru.

Je těžké odhadnout, jak se situace dále vyvine. Ze Sýrie se stalo chaotické bojiště příliš mnoha vnějších aktérů a střetů jejich zájmů, na které doplácí miliony syrských rodin bez ohledu na vyznání či původ, a které má rovněž mezinárodní dopady.

Pokud se Kurdům podaří vydobýt si vlastní autonomní území s mezinárodním uznáním, či slova syrské opozice a režimu o mírovém soužití dojdou naplnění, si netroufám hádat. Může však ještě vůbec někdo něco dobrého z tohoto krutého a příliš dlouhého konfliktu vytěžit?

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní zdroje:

1. BIANQUIS, A. M. a André. RAYMOND. *La Syrie d'aujourd'hui*. Paris: Éditions du Centre national de la recherche scientifique, 1980. ISBN 2222026245.
2. EDITED BY PHILIP G. KREYENBROEK & STEFAN SPERL. *The Kurds a Contemporary Overview*. Hoboken: Routledge, 1991. ISBN 0203993411.
3. FIELDHOUSE, D. K. *Western imperialism in the Middle East 1914-1958*. New York: Oxford University Press, 2006. ISBN 9780199287376.
4. FUCCARO, Nelida. *The other Kurds: Yazidis in colonial Iraq*. London [u.a.]: Tauris Acad. Studies, 1999. ISBN 9781860641701.
5. GEORGE, Alan. *Syria: neither bread nor freedom*. New York: Distributed exclusively in the USA by Palgrave, 2003. ISBN 1842772139.
6. GOMBÁR, Eduard. Turecká válka za nezávislost 1919 – 1923. *Historický obzor – časopis pro výuku dějepisu a popularizaci historie*. 18, č. 7/8, (2007).
7. GUNTER, Michael. *The Kurdish Spring*. Southseries Inc., 2013. ISSN 0143-6597.
8. HENRIQUES, John L. *Syria: issues and historical background*. [Hauppauge], New York: Nova Science Publishers, 2003. ISBN 1590337638.
9. HINNEBUSCH, Raymond A. *Authoritarian power and state formation in Ba'thist Syria: army, party, and peasant*. Boulder, Colo.: Westview Press, 1990. ISBN 0813375908.
10. HOURANI, Albert, Philip S. KHOURY a Mary C. WILSON. *The Modern Middle East: a reader*. Berkeley: University of California Press, c1993. ISBN 0520082419.
11. CHALIAND, Gérard. *Les Kurdes et le Kurdistan: la question nationale kurde au Proche-Orient*. Paris: F. Maspero, 1978. ISBN 2707110132.
12. CHOUEIRI, Youssef M. *Arab nationalism - a history: nation and state in the Arab world*. Malden, Mass.: Blackwell Pub., 2000. ISBN 0631217290.
13. KEHL-BODROGI, Krisztina., Barbara. KELLNER-HEINKELE a Anke. OTTER-BEAUJEAN. *Syncretistic religious communities in the Near East: collected papers of the International Symposium "Alevism in Turkey and comparable syncretistic religious communities in the Near East in the past and present" : Berlin, 14-17 April 1995*. New York: E.J. Brill, 1997. ISBN 9004108610.

14. KREYENBROEK, Philip G. a Stefan SPERL (eds.). *The Kurds: a contemporary overview*. London: Routledge, 1992. Routledge SOAS Politics and Culture in the Middle East Series. ISBN 0-415-07265-4.
15. MCDOWELL, David. *A modern history of the Kurds*. 3. revised and upd. ed., repr. London [u.a.]: Tauris, 2005. ISBN 9781850434160.
16. NEEP, Daniel. *Occupying Syria under the French mandate: insurgency, space and state formation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN 9781107000063.
17. PERTHES, Volker. *The political economy of Syria under Asad*. Paperback ed. London [u.a.]: Tauris, 1997. ISBN 9781860641923.
18. PHILIPP, Thomas a Birgit. SCHÄBLER. *The Syrian land: processes of integration and fragmentation : Bilād al-Shām from the 18th to the 20th century*. Stuttgart: F. Steiner, 1998. ISBN 3515073094.
19. ROMANO, David a Mehmet GURSES. *Conflict, democratization, and the Kurds in the Middle East: Turkey, Iran, Iraq, and Syria*. First edition. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2014. ISBN 9781137409980.
20. SEALE, Patrick. *The struggle for Syria: a study of post-war Arab politics, 1945-1958*. New Haven: Yale University Press, 1986. ISBN 0300039700.
21. SEALE, Patrick, with the Assistance of MCCONVILLE, Maureen. *Asad of Syria: the struggle for the Middle East*. Rev. paperback ed. Berkeley: University of California Press, 1990. ISBN 9780520069763.
22. TACHJIAN, Vahé. *La France en Cilicie et en Haute-Mésopotamie: aux confins de la Turquie, de la Syrie et de l'Irak, 1919-1933*. Paris: Karthala, c2004. ISBN 2845864418.
23. TA'UBER, Eli'ezer. *The formation of modern Syria and Iraq*. Portland, Or.: Frank Cass, 1995. ISBN 0714641057.
24. TEJEL, Jordi. *Syria's kurds: history, politics and society*. New York: Routledge, 2009. ISBN 0203892119.
25. WEINER, Myron a Michael S. TEITELBAUM. *Political demography, demographic engineering*. New York: Berghahn Books, 2001. ISBN 1571812547.
26. YILDIZ, Kerim. *The Kurds in Syria: the forgotten people*. Ann Arbor, Mich.: Pluto Press in association with Kurdish Human Rights Project, 2005.

Elektronické zdroje:

1. ALBARAZI, Zahra. The Stateless Syrian. In: *Social Science Research Network* [online]. 24. května 2013 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2269700
2. Arab Belt‘ Policy in Syria‘ s Kurdisch Region. In: *Readable* [online video]. [vid. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <https://ciks.vse.cz/citace/internet.aspx>
3. Arab Spring: A Research & Study Guide. In: *Cornell University Library* [online]. 2016 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://guides.library.cornell.edu/c.php?g=31688&p=200753>
4. BRUINESSEN, van Martin. Religion in Kurdistan [online]. 1991 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.hum.uu.nl/medewerkers/m.vanbruinessen/publications/Bruinessen_Religion_in_Kurdistan.pdf
5. CARNE, Ross. Power to the people: a Syrian experiment in democracy. In: *Financial Times* [online]. 23. 10. 2015 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.ft.com/cms/s/2/50102294-77fd-11e5-a95a-27d368e1ddf7.html>
6. DIYAB, Hilla. On Syria’s turbulent History of Coups. In: *Alarabiya* [online]. 26. 11. 2014 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://english.alarabiya.net/en/views/news/middle-east/2014/11/26/On-Syria-s-turbulent-history-of-coups.html>
7. ENZINNA, Wes. A Dream of Secular Utopia in ISIS‘ Backyard. In: *NY Times* [online]. 24. 11. 2015 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2015/11/29/magazine/a-dream-of-utopia-in-hell.html?_r=0
8. French Mandate of Syria and Lebanon [online]. 2009 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.saylor.org/site/wp-content/uploads/2011/06/French-Mandate-of-Syria-and-Lebanon.pdf>
9. HAKAN, Seyhmus. Kurds Battle Assad’s Forces in Syria, Opening New Front in Civil War. In: *Reuters* [online]. 17. 1. 2015 [cit. 10. 4. 2016].

Dostupné z: <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-syria-kurds-idUKKBN0KQ0KC20150117>

10. HASSAN, Hassan. BARABANDI, Bassam. Kurds Can't Be Syria's Saviors. In: *Foreign Policy* [online]. 18. 11. 2015 [cit. 10. 4. 2016].

Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2015/11/18/kurds-cant-be-syrias-saviors/>

11. International Crisis Group (ICG). Syria's Kurds: A struggle within a Struggle. In: *International Crisis Group* [online]. 22. 1. 2013 [cit. 3. 4. 2016].

Dostupné z:

[http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Syria/136-syrias-kurds-a-struggle-within-a-struggle.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Syria/136-syrias-kurds-a-struggle-within-a-struggle.pdf)

12. International support of Kurdish uprising in Syria. In: *Alliance for Kurdish rights* [online]. 6. 2. 2013 [cit. 5. 4. 2016].

Dostupné z: <http://kurdishrights.org/2013/02/06/international-support-of-kurdish-uprising-in-syria/>

13. Interview with Salih Muslim Muhammad, President of PYD. In: *Kurdwatch* [online]. 20. 10. 2011 [cit. 5. 4. 2016].

Dostupné z: <http://www.kurdwatch.org/html/en/interview6.html>

14. IZADY, Prof. Mehrdad. Exploring Kurdish Origins, The Kurdish Life, Number 7. In: *Kurdistanica* [online]. 1993 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z:

<http://www.kurdistanica.com/?q=book/export/html/74>

15. IZADY, Prof. Mehrdad. Origin of the Kurds. In: *Kurdistanica* [online]. 1991 [cit. 28. 3. 2016]. Dostupné z: <http://kurdistanica.com/?q=node/2>

16. JOHNSTON, Russel. The culture situation of the Kurds. In: *Parliamentary Assembly* [online]. 2006 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z:

<http://assembly.coe.int/nw/xml/xref/x2h-xrefviewhtml.asp?fileid=11316&lang=en>

17. Kurdish Democratic Party in Syria (al-Parti). In: *Carnegie, Middle East Center* [online]. 20. 2. 2012 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://carnegie-mec.org/publications/?fa=48360>

18. Kurdish Movements in Syria. ORSAM Report No: 127. In: *ORSAM* [online]. Srpen 2012 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.orsam.org.tr/en/enUploads/Article/Files/2012828_127%20ing%20yeni.pdf
19. LITTLE, Douglas. 1949 – 1958, Syria: Early Experiments in Covert Action. In: *Press for Conversion* [online]. Květen 2003 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: http://coat.ncf.ca/our_magazine/links/issue51/articles/51_12-13.pdf
20. MARKEY, Patrick. After Quiet Revolt, Power Struggle Looms for Syria's Kurds. In: *Reuters* [online]. 7. 11. 2012 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-kurds-idUSBRE8A619520121107>
21. MUHAMMED, Jana. Perspective on the Syrian Kurds after the Arab Spring: The Pressure and the Penalties. In: *Ekurd Daily* [online]. 24. 8. 2015 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://ekurd.net/perspective-on-the-syrian-kurds-2015-08-24>
22. NASHASHIBI, Sharif. Kurds: Pawns and Kings in Syria and Iraq? In: *Aljazeera* [online]. 22. 2. 2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2016/02/kurds-pawns-kings-syria-iraq-160222060820594.html>
23. NEZAN, Kendal. Who are the Kurds. In: *Institut kurde* [online]. [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.institutkurde.org/en/institute/who_are_the_kurds.php
24. PERRY, Tom. BASSAM, Laila. Syria Kurds seize Down from Islamic State near its 'capital'. In: *Reuters* [online]. 23. 6. 2015 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-idUSKBN0P316F20150623>
25. SDF Liberate the Entire Town of Shaddadi. In: *ANF News* [online]. 19. 2. 2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.anfenglish.com/kurdistan/sdf-liberate-the-entire-town-of-shaddadi>
26. SOLOMON, Erika. Special Report: Amid Syria's Violence, Kurds Carve Out Autonomy. In: *Reuters* [online]. 22. 1. 2014 [cit. 10. 4. 2016].

Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-syria-kurdistan-specialreport-idUSBREA0L17320140122>

27. Syria civil war: Kurds declare federal region in north. In: *Aljazeera* [online]. 17. 3. 2016 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/2016/03/syria-civil-war-kurds-declare-federal-system-north-160317111902534.html>

28. Syrian Communist Parties. In: *Countrystudies* [online]. [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://countrystudies.us/syria/55.htm>

29. Syrian Kurdish activist Mishaal al-Tammo shot dead. In: *BBC News* [online]. 7. 10. 2011 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-15222001>

30. Syria's Kurds to open first European office in Moscow. In: *Rudaw* [online]. 7. 2. 2016 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://rudaw.net/english/middleeast/syria/070220161>

31. TEJEL, Jordi, Gorgas. Les territoires de marge de la Syrie mandataire: le mouvement autonomiste de la Haute Jazîra, paradoxes et ambiguïtés d'une intégration nationale inachevée (1936-1939). In : *Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée* [online]. 2009 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: <https://remmm.revues.org/6481>

32. TEJEL, Jordi, Gorgas. The Kurdish Cultural Movement in Mandatory Syria and Lebanon: An Unfinished Project of "National Renaissance," 1932–46. In: *Academia* [online]. 5. 8. 2014 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: https://www.academia.edu/21942276/The_Kurdish_Cultural_Movement_in_Mandatory_Syria_and_Lebanon_An_Unfinished_Project_of_National_Renaissance_1932_46

33. TISDALL, Simon. Turkey's Rising Tensions with Russia over Kurds Puts Erdoğan in a Corner. In: *The Guardian* [online]. 9. 2. 2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2016/feb/09/ever-heightening-tension-putin-puts-turkey-in-a-corner>

34. The al-Qamischli Uprising. The Beginning of a new era for Syrian Kurds? In: *Kurdwatch* [online]. Prosinec 2009 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.kurdwatch.org/pdf/kurdwatch_qamischli_en.pdf
35. The Damascus Spring. In: *Carnegie*, Endowment for International Peace [online]. [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=48516>
36. The Kurdish Diaspora. In: *Institutkurde* [online]. 2016 [cit. 28. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.institutkurde.org/en/kurdorama/>
37. The Kurds' Push for Self-Rule in Syria. In: *NY Times* [online]. 21. 3. 2016 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2016/03/22/opinion/the-kurds-push-for-self-rule-in-syria.html>
38. The Peace Treaty of Sévres. 10. 8. 1920. In: *The World War I Document Archive* [online]. 20. 5. 2009 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: http://wwi.lib.byu.edu/index.php/Peace_Treaty_of_S%C3%A8vres
39. The Treaty of Lausanne. 24. 7. 1923. In: *The World War I Document Archive* [online]. 20. 5. 2009 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.newhistorian.com/history-kurds/2654/>
40. VELA, Justin. In Syria, Clashes between Arab Rebels, Kurds. In: *Washington Post* [online]. 28. 11. 2012 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/in-syria-clashes-between-arab-rebels-kurds/2012/11/28/1ccbb334-37f1-11e2-b01f-5f55b193f58f_story.html
41. WHITMAN, Elizabeth. The Awakening of the Syrian Army: General Husni al-Za'im's Coup and Reign, 1949. Origins of the Syrian Army's Enduring Role in Syrian Politics. [online]. 4. 4. 2011 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: https://scholar.google.cz/scholar?cluster=5570215045279572108&hl=cs&as_sdt=0,5&scioldt=0,5
42. WILGENBURG, van Wladimir. Celebrate Capture of Key IS Stronghold in Syria. In: *Middle East Eye* [online]. 19. 2. 2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.middleeasteye.net/news/kurds-celebrate-capture-key-stronghold-1606421989>

43. WORTHINGTON, Daryl. History of the Kurds. In. *Newhistorian* [online].
8. 1. 2015 [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.newhistorian.com/history-kurds/2654/>

RESUMÉ

In my bachelor thesis I focused on the topic of ,Kurds in Syria and their political activities from the 20th century to the present.‘

I started with describing Kurdish history, their language, religion and current presence in Middle Eastern countries with the greatest Kurdish concentration. Then I focused on describing Kurdish situation and political efforts throughout Syrian history since the collapse of the Ottoman Empire through the French mandate over Syria and Lebanon, the Syrian independence, taking power by the Baath party to the current situation in the Syrian crisis.

I introduced beginning of the first national-political movement and consequential political parties. Then I tried to map the Kurdish position and the chances of political representation in particular the Syrian government departments.

I ended up summarizing the current Syrian crisis and Kurdish influence on its development and introduction of current political goals and demands of the Syrian Kurds.